

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI**

**TÜRK ÇİNİ SANATINDA
“KATMANLI ÇİNİ” TEKNİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELDA TAŞDELEN

İSTANBUL, 2021

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI**

**TÜRK ÇİNİ SANATINDA
“KATMANLI ÇİNİ” TEKNİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SELDA TAŞDELEN
(170301011)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Latife AKTAN ÖZEL)**

İSTANBUL, 2021

28/ 07/2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı'nda 170301011 numaralı Selda TAŞDELEN'in hazırladığı "Türk Çini Sanatında "Katmanlı Çini" Tekniği " konulu Geleneksel Türk Sanatları Tezli Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 28/07/2021 Çarşamba günü saat 13:00 'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:.... da yapılacaktır.

Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) Dr. Öğr. Üyesi Latife AKTAN ÖZEL	28/072021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Süreyya OSKAY	28/ 07/2021	KABUL
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa N. ÇELEBİ	28/ 07/2021	KABUL
(İkinci Danışman) */ .../20...
*/ .../20...

*2. Danışman varsa doldurulacak

BEYAN/ ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığımı beyan ederim.

Öğrencinin Adı ve Soyadı
İmza

TÜRK ÇİNİ SANATINDA “KATMANLI ÇİNİ” TEKNİĞİ

Selda TAŞDELEN

ÖZET

Türk çini sanatında yeni bir buluş olan “Katmanlı Çini” tekniği bilinen diğer tekniklerden farklıdır. Geçmişten günümüze kadar birçok teknik denenmiş ve “sıraltı” tekniği kalıcı olmuştur. Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve I. Ulusal Mimari dönemlerinde kabara, kabartma/kazıma teknikleri kullanılmıştır ve “Katmanlı Çini” ye yol gösterici olmuştur.

Türk Çini Sanatında Yenilik “Katmanlı Çini” Tekniği isimli bu araştırmada katmanlı çinin uygulama ve yapım aşamaları detaylı olarak ve fotoğraflarla desteklenerek anlatılmıştır. Tekniğin gelişim sürecinde ortaya çıkan sorunlar üzerinde çalışılarak üretilen çözümler paylaşılmıştır.

Türk çini sanatında yerini alan Katmanlı Çini hakkında kapsamlı bir araştırma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Katmanlı çini tekniği ile yapılan eserler katalog kısmında yer verilmiştir. Bu tekniğin ilk çalışmaları FSMVÜ çini atölyesinde yapılmaya başlanmış, sonrasında farklı atölyelerde uygulanmıştır. Katmanlı çini tekniğine görünüm olarak benzeyen ancak uygulama detaylarında farklı olan taklit çalışmalar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Katmanlı, kabara, çini sanatı, kabartma, Katman Çini

IN TURKISH TILE ART “ LAYER TILE” TECHNIQUE

Selda TAŞDELEN

ABSTRACT

The "Layered Tile" technique, which is a new invention in Turkish tile art, is different from other known techniques. Many techniques have been tried from the past to the present and the "underglaze" technique has been permanent. In the Anatolian Seljuk, Ottoman and I. National Architectural periods, hobnail, relief/scraping techniques were used, and "Layered Tile" was also a guide.

The application and construction stages are explained in detail and supported by photographs. The solutions produced by working on the problems that emerged during the development of the technique were shared.

A comprehensive research requirement has emerged about Layered Tile, which has taken its place in Turkish tile art. The works made with the layered tile technique are included in the catalog section. The first studies of this technique were started in the FSMVÜ tile workshop, and then it was applied in different workshops. Imitation works that are similar in appearance to the layered tile technique but differ in application details have been identified.

Keywords; Layered, hobnail, tile art, relief, Layered tile

ÖNSÖZ

Türk Çini Sanatında Yenilik “Katmanlı Çini” Tekniği isimli bu çalışma, yeni bir teknik olan Katmanlı çinin uygulama süreçleri ve geçmişte bulunan benzer tekniklerden farklılıklarını konu edinmiştir.

Sırla yapıştırılan ve daha sonra darbe olmadıkça kopma veya düşme olasılığı olmayan Katmanlı çini tekniği, 2013 yılında FSMVÜ atölyesinde keşfedilmiş ve Türk çini sanatına yeni bir teknik olarak kazandırılmıştır. Geçmişteki örneklerine bakıldığında benzer teknikler var olmuş olsa da Katmanlı çini tekniği bunlardan çok farklıdır.

Çalışmanın katalog kısmında bulunan FSMVÜ arşivindeki eserlerin fotoğrafları şahsım tarafından çekilmiştir. Bu çalışma ile FSMVÜ arşivinde bulunan katmanlı çini eserleri kayıt altına alınarak bir kaynak oluşturulmuştur.

Araştırma süreci boyunca beni motive edip ve desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Latife Aktan Özel’e teşekkür ederim. Fotoğraf çekimlerinde eserlere ulaşmamda bana yardımcı olan Betül Sayın’a, her daim desteğini esirgemeyen eşim Tarkan Taşdelen’e, her zaman destek olan aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
ÖNSÖZ.....	VI
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	IX
KATALOG LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ ve ÇİNİLERİ.....	2
1.1.ANADOLU SELÇUKLU ÇİNİLERİNDE KULLANILAN TEKNİKLER	3
1.1.1.Mozaik Tekniği.....	3
1.1.2.Kabartma-Kazıma Tekniği.....	4
1.1.3.Lüster.....	6
1.1.4.Minai Tekniği	7
1.1.5. Sıraltı Tekniği.....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2. OSMANLI DEVRİ ÇİNİ SANATI.....	10
2.1. OSMANLI DEVRİ (İZNİK- KÜTAHYA) SIRALTI TEKNİĞİ	11
2.1.1. İznik Çinileri	11
2.1.2. Kütahya Çinileri.....	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	13
3. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI.....	13
3.1. I. ULUSAL MİMARİ YAPILARDA ÇİNİ.....	13
3.2. YILDIZ ÇİNİ VE PORSELEN.....	13
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	15
4. TÜRK ÇİNİ SANATINDA YENİLİK “KATMANLI ÇİNİ” TEKNİĞİ.....	15
4.1.KATMANLI ÇİNİ.....	15

4.2.KATMANLI ÇİNİ YAPIM AŞAMALARI	16
4.2.1. Desen Tasarımı.....	16
4.2.2. Alçı Kalıp Hazırlanışı.....	17
4.2.3. Alçı Kalıptan Katman Elde Edilmesi	20
4.2.4. Fırın Aşaması	22
4.2.5. Karo ve Katmanların Bileştirilmesi.....	22
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	24
5. KATMANLI ÇİNİ ÖRNEKLERİ (KATALOG).....	24
5.1. İLK KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİ ÜRETİMİ “BENGÜ ÇİÇEKLERİ” PANO	24
5.2. PANOLAR.....	27
5.2.1. Köşeli Formda Panolar	27
5.2.2. Yuvarlak Formda Panolar	51
5.2.3 Farklı Formlardaki Panolar	65
5.3. TABAKLAR	77
5.4. ÜNİVERSİTE DIŞI ÜRETİLMİŞ KATMANLI ÇİNİLER.....	103
5.5. KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİNE BENZEYENLER	134
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	138
KAYNAKÇA.....	140
DİZİN	142
ESERLER	143

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf: 1 Kubad Abad Küçük Saray kabaralı şeffaf turkuaz sırlı siyah boyalı sıraltı seramik parçaları (Gönül ÖNEY ve Zehra Çobanlı, (Editörler), Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2007. R. ARIK).....	2
Fotoğraf: 2 Konya Karatay Medresesi Kubbesinde Çini Mozaik Bezeme	4
Fotoğraf: 3 Kabartmalı duvar çinileri kompozisyonu. İran, 14. yy başı. Berlin, İslam Sanatı Müzesi... 5	5
Fotoğraf: 4 Karaaslan Türbesi, Kabartmalı Sanduka (Feyzi Şimşek)	5
Fotoğraf: 5 Tavşanın Başını Gagalayan Avcı Kuş Figürlü desenli Yıldız Çini, Lüster tekniği,	6
Fotoğraf: 6 Konya Alaaddin (Kılıç Aslan) Köşkü Karatay Atlı figür, yıldız Çini Parçası, Minai Tekniği	8
Fotoğraf: 7 Kubad Abad Büyük Saray Karatay, Çift Başlıklı Kuş, Sıraltı Tekniği	9
Fotoğraf: 8 https://docplayer.biz.tr/69595972-Osmanli-donemi-camilerinde-cini-kandiller.html	10
Fotoğraf: 9 https://docplayer.biz.tr/45520652-Ulusal-mimarlik-donemi-konya-yapilarinda-turk-cini-sanatindan-yansimalar.html	13
Fotoğraf: 10 Porselen Şekerlik (Yıldız Çini ve Porselen Ürün kataloğu).....	14
Fotoğraf: 11 Desen Tasarım Aşaması (S. Taşdelen).....	17
Fotoğraf: 12 Alçı Kalıp Hazırlanışı	17
Fotoğraf: 13 Kalıplara Alçının Süzgeçten Geçirilmesi	18
Fotoğraf: 14 Desen Alçı Kalıba Geçirilmesi (S. Taşdelen)	19
Fotoğraf: 15 Ebeşuar Takımları (S. Taşdelen).....	19
Fotoğraf: 16 Desen Kazıma ve Oyma (S. T.).....	19
Fotoğraf: 17 Vakumlu Çamur (S. Taşdelen)	20
Fotoğraf: 18 Çamur Kalıba Basma Aşaması (S. T.).....	20
Fotoğraf: 19 Kalıp Basma İşlemi ve Temizlik Aşaması (S. Taşdelen).....	21
Fotoğraf: 20 Sünger Yardımıyla Katmanın Rötüş Yapılması (S.Taşdelen).....	21
Fotoğraf: 21 Pişirim Sonrası Katman Bisküvi Çeşitleri	22
Fotoğraf: 22 Karo ve Katmanların Sır ile Birleştirilmesi (S. Taşdelen)	23
Fotoğraf: 23 Katman ve Karonun Birlikte Sırlanmış Hali (S. Taşdelen)	23
Fotoğraf: 24 Fırın Sonrası Katmanlı Çini.....	23

KATALOG LİSTESİ

Katalog No: 1 “ Bengü Çiçekleri” (L.AKTAN ÖZEL).....	24
Katalog No: 2 “Kestane Ağacı” (S. Taşdelen).....	27
Katalog No: 3 “ Bahar” (S. Taşdelen).....	29
Katalog No: 4 “Altıgen Kabak Çiçeği” (S. Taşdelen).....	31
Katalog No: 5 “Tuba Ağacı” (L. AKTAN ÖZEL).....	33
Katalog No: 6 “ Yıldız Çiçeği” (S. Taşdelen).....	35
Katalog No: 7 “ Mandalina Ağacı” (Sevda Çalışkan).....	37
Katalog No: 8 “Kiraz Ağacı” (S. Taşdelen).....	39
Katalog No: 9 “Kozalak” (S. Taşdelen).....	41
Katalog No: 10 “Flamingo” (S.Taşdelen).....	43
Katalog No: 11 “ Kum Saati” (S. Taşdelen).....	45
Katalog No: 12 “ Güneşin Işıkları” (S. Taşdelen).....	47
Katalog No: 13 “ Sönmeyen Yıldızlar (S. Taşdelen).....	49
Katalog No: 14 “ Bahar Çiçekleri” (S. Taşdelen).....	51
Katalog No: 15 “ Hercai” (S. Taşdelen).....	53
Katalog No: 16 “ Müge Çiçeği” (S. Taşdelen).....	55
Katalog No: 17 “ Kelebek Etkisi” (S. Taşdelen).....	57
Katalog No: 18 “Aynalı Örümcek” (S. Taşdelen).....	59
Katalog No: 19 “ Picasso” (S. Taşdelen).....	61
Katalog No: 20 “ Döngü” (S. Taşdelen).....	63
Katalog No: 21 “ Kamelya” (S. Taşdelen).....	65
Katalog No: 22 “ Çilek Kesiti” (S.Taşdelen).....	67
Katalog No: 23 “ Ateş Lalesi” (S. Taşdelen).....	69
Katalog No: 24 “ Yıldız Meyvesi” (S. Taşdelen).....	71
Katalog No: 25 “ Rumi ve Su” (Gülmisal E. Gölebatmaz).....	73
Katalog No: 26 “Scarabeasus Sacer Böceği” (S. Taşdelen).....	75
Katalog No: 27 “ Yeşeren Umutlar” (S. Taşdelen).....	77
Katalog No: 28 “ Kaktüs” (S. Taşdelen).....	79
Katalog No: 29 “Uğur Böceği” (S. Taşdelen).....	81
Katalog No: 30 “ Küpeli” (S.Taşdelen).....	83
Katalog No: 31 “ Kabak Çiçeği” (S. Taşdelen).....	85
Katalog No: 32 “ Sardunya” (S. Taşdelen).....	87
Katalog No: 33 “ Ateş Lalesi” (S. Taşdelen).....	89
Katalog No: 34 “ Özgür Kudüs” (S. Taşdelen).....	91
Katalog No: 35 “Babanakkaş üslup” (S. Taşdelen).....	93
Katalog No: 36 “Babanakkaş Uslup” (S. Taşdelen).....	95
Katalog No: 37 “Konusan Çiniler” (L. AKTAN ÖZEL).....	97
Katalog No: 38 “Konusan Çiniler” (L. AKTAN ÖZEL).....	99
Katalog No: 39.....	101
Katalog No: 40 “ Ustadan Çırağa” (L. AKTAN.OZEL).....	103
Katalog No: 41 “ Manolya” (N. Ilgaz).....	106

Katalog No: 42 “ Yaşam” (N. Ilgaz).....	108
Katalog No: 43 “ Fuska” (N. Ilgaz)	110
Katalog No: 44 “ Nilüfer” (N. Ilgaz)	112
Katalog No: 45 “Nar Ağacı” (N. Ilgaz).....	114
Katalog No: 46 “ Dersaadet” (N. Ilgaz)	116
Katalog No: 47 “İlk Sır” (N. Ilgaz).....	118
Katalog No: 48(N. Ilgaz).....	120
Katalog No: 49 “ Baharın Gelişi” (N. Ilgaz)	122
Katalog No: 50 “Hasbahçe” (N. Ilgaz).....	124
Katalog No: 51 “ Bahar” (N.İlgaz)	126
Katalog No: 52 “ Bulutlu Vazo” (N. Ilgaz).....	128
Katalog No: 53 “Nergis” (N. Ilgaz)	130
Katalog No: 54 “Hilal” (N. Ilgaz).....	132
Katalog No: 55	134
Katalog No: 56	135
Katalog No: 57 @serra_cini_handmade (instagram).....	136
Katalog No: 58 @flzartcollection (instagram)	137

KISALTMALAR

Age1	Adı geçen eser
Age2	Adı geçen eser2
Agm.	Adı geçen makale
Bkz.	Bakınız
cm.	Santimetre
Ens.	Enstitü
FSMVÜ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
mm.	milimetre
mak.	Makale
s.	sayfa
sy.	sayı
Üni.	Üniversite
Yy.	Yüzyıl
Yay.	Yayın

GİRİŞ

Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve I. Ulusal mimari dönemlerinde birçok teknikler kullanılmıştır. Bu dönemlerde kullanılan kabara, kabartma/ kazıma, barbutin ve sgrafito teknikleri günümüze kadar çini ve seramik alanında kullanılarak gelmiştir. Katmanlı çini bu tekniklerden yola çıkarak Türk çini sanatına kazandırılmıştır.

Tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Anadolu Selçuklu döneminde Türk çini sanatının tarihsel gelişimi ve teknikleri ele alınmıştır.

İkinci bölümde; Osmanlı dönemi çini sanatının gelişimi ve mimaride kullanılan kabarlara yer verilmiştir. Osmanlı'da çininin merkezi olan İznik ve ikinci merkezi olan Kütahya atölyelerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde; I. Ulusal mimari yapılarda kullanılan çini ve kabalar konu alınmıştır. Yıldız Çini ve Porselen fabrikasının kurulum sürecine ve üretimlerine değinilmiştir.

Dördüncü bölümde; Katmanlı çini tekniğinin oluşum sürecinden bahsedilerek uygulama aşamalarına fotoğraflarla birlikte yer verilmiştir.

Beşinci bölümde; Katmanlı çini tekniği ile üretilen eserlerin gruplandırılarak katalog oluşturulmuştur. Her eserin altında detayları hakkında bilgi verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır.

Bu araştırma, Katmanlı Çini tekniğinin ilk uygulayıcısı olan kişilerle çalışılarak oluşturulmuştur. Böylelikle bilgi kaybı olmaksızın bir kaynak ortaya çıkmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ ve ÇİNİLERİ

İlkönce İslam mimarisinde görülen çini sanatı, Selçukluların 1071’de Anadolu’ya girmesiyle başlar. 13.Yy’ da geniş topraklara ve güçlü beyliklere sahip olan Selçuklular ilk olarak çini sanatına, mimarisinde yer vererek kullanmıştır.

“Türk çini sanatında çeşitli teknikler kullanılmıştır. Bazıları her devirde görülürken bazıları da belirli devirler için yenilik olmuş veya yeni renk ve desenlerle ayrı bir karakter kazanmıştır. Çini bezeme camii, ,medrese, türbe ve saray yapılarında önemli bir dekor unsuru olmuştur.”¹

13.Yy da büyük atılımlar gösteren Selçuklu 14.yy da beyliklerin bağımsızlığıyla birlikte kültür ve sanatta yeni arayışlar ve farklı denemeler evresine geçilmiştir.

“14.Yy da Anadolu’nun müstakil beyliklere bölünmesiyle mimari üslubun beraberliğinde de bölünme ve değişik aramalara gidildiği izlenir. Beylikler dönemi eserlerinde artık çini bezeme ikinci plana düşer. Mevcut örnekler Selçuklu geleneğini sınırlı şekilde sürdürür.”²

Anadolu Selçuklu döneminde yapılan eserler, yapılan araştırmalar ve kazılar sonucunda çok azı günümüze ulaşmıştır.

Fotoğraf: 1 Kubad Abad Küçük Saray kabaralı şeffaf turkuaz sırlı siyah boyalı sıraltı seramik parçaları (Gönül ÖNEY ve Zehra Çobanlı, (Editörler), Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2007. R. ARIK)

¹ Gönül ÖNEY, **Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara 1978, s.79

² Gönül ÖNEY, **İslam Mimarisinde Çini**, Ada Yay. İzmir1987, s.44

Bu dönemde mimari yapılarda çini bezemelerin yanı sıra birçok farklı süsleme unsurları kullanılmıştır. Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi süslerinde mukarnas, küre, küre-konik/kabaralar ve rozetler önemli mimari plastik öğelerdir.³ Seramik alanında kabara ve barbutin teknikleri kullanılmıştır. Baskı, kazıma ve barbutin tekniği seramik hamuru yumuşakken, şekillendirilip, pasta kreması gibi kabın üstüne kabartma olarak yapıştırılmaya denir. Bu teknikler çini sanatında birbirini destekleyici unsurlardır. Anadolu Selçuk çini sanatında kullanılmış olan bu teknikler geliştirildikçe her dönemde yerini korumuştur.

1.1.ANADOLU SELÇUKLU ÇİNİLERİNDE KULLANILAN TEKNİKLER

Anadolu Selçuklu devleti kültür ve sanatta büyük ilerleme katetmiştir. Bunların en önemlisi kuşkusuz çini sanatıdır. Anadolu Selçuklu döneminde birçok teknik kullanılmış, bunların en basit olanı tek renkli sırla yapılmıştır. Daha zenginleştirilip mozaik tekniği, kabartma-kazıma, lüster, minai ve sıraltı teknikleriyle dünyaca ün kazanarak günümüze kadar gelmiştir.

1.1.1.Mozaik Tekniği

Anadolu Selçuklu sanatının kendi denemelerinden ortaya çıkan ve geliştirilerek çini sanatının vazgeçilmez tekniklerinden biri olmuştur. Selçuklu devrinde geliştirilmiş olan çini mozaik daha sonra İran'da İlhanlılar döneminde kullanılmıştır. Yapı içlerinde birçok alanda kullanılmış zor ve zengin görünümlü tekniktir.

“Çini mozaikle de kubbe içi, kubbeye geçiş, kemer, niş, duvar kaplamaları ve mihraplar süslenmiştir. Bu işçilikte firuze hâkim olmak üzere, patlıcan moru, kobalt mavisi, siyah renkte hazırlanan çini plakalar istenen motife göre şekillere kesilir ve dekoratif bir kompozisyonla mozaik gibi bir araya getirilir.”⁴

³ Nermin DOĞAN ŞAMAN, Turgay YAZAR, “Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Mimari Süslemesinde Küre, Küre ve Koni Kesiti/Kabara, Rozet” Hacettepe Üni. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Ankara 2013, sy.19, s.221-244

⁴ Gönül ÖNEY, *Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara 1978, s.87

Fotoğraf: 2 Konya Karatay Medresesi Kubbesinde Çini Mozaik Bezeme
(Gönül ÖNEY, Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Türkiye İş Bankası Kültür
Yay. Ankara 1978, s.)

Mozaik çini tekniği istenilen desen veya figüre göre kesilip şekillendirilir, çini parçaları renklerine göre ayrı sırlanarak fırımlandığından çok daha canlı ve kalitelidir. “Kesilen parçaların arkası hafif koniktir. Meydana getirilecek motife göre sırlı yüzleri alta gelmek üzere dizilirler. Duvara gelecek arka yüzlerinde üstlerine harç dökülüp dondurulur ve daha sonra duvara tatbik edilir.”⁵

Anadolu Selçuklu mimarisinde sahte çini mozaik tekniğini de görebiliriz. İstenen desenin ya da yazının dışında kalan yerlerin, yani zemin kazınarak ortaya çıkarılır ya da tam tersi zemin sırlı kalır istenilen desen kazınır buda çini mozaığın ayrı bir tekniğidir.

Çini mozaığın bazı taklit örnekleriyle de karşılaşılır. Özellikle kitabelerde rastladığımız taklit çini mozaığında, çini plakada yazının etrafında kalan sırlı kısımlar kazılır. Böylelikle çini hamurunun kirli beyaz rengi arasından sırlı yazı kısmı belirir.⁶

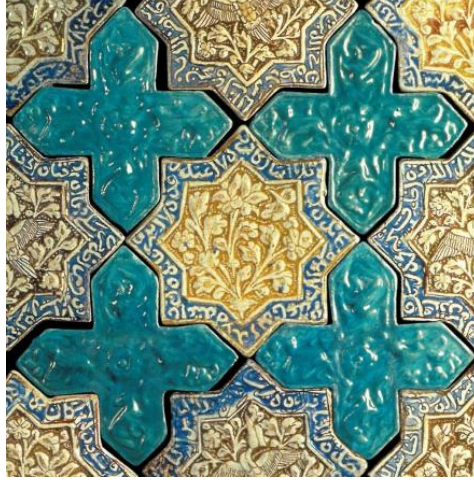
1.1.2.Kabartma-Kazıma Tekniği

Selçuklu mimarisinde kullanılan tekniklerinde biri olan kabartma/kazıma, kitabe ve levhalarda kullanılmıştır. Bitkisel desenlerde kullanıldığı görülmüştür. Kabartma

⁵ Gönül ÖNEY, age1, s.87

⁶ Gönül ÖNEY, *İslam Mimarisinde Çini*, Ada Yay. İzmir 1987, s.46

tekniki Selçuklu mozaik, Selçuklu öncesi lüster ve Minai teknikerinde de uygulandığı görölmektedir.

Fotoğraf: 3 Kabartmalı duvar çinileri kompozisyonu. İnan, 14. yy başı. Berlin, İslam Sanatı Müzesi
(Kubad Abad, Rüçhan Arık)

Kabartma/kazıma tekniği diğer yöntemlerden çok daha farklıdır. Çamur daha yumuşakken hazırlanmış kalıplara basılarak kabartmalı desenler ya da yazılar elde edilerek kalıptan çıkarılır. Pişirilen çini çamur daha sonra üzeri tek renk olan firuze, mor, lacivert, krem veya yeşil sırla sırlanarak tekrardan fırınlanır.

Fotoğraf: 4 Karaaslan Türbesi, Kabartmalı Sanduka (Feyzi Şimşek)

Selçuklu vezirlerinden Ziaeddin Karaaslan Türbesinin içindeki çini kaplamalı sandukanın üst kısmında mavi zemin üstünde beyaz ile kabartma olarak bir ayet kuşağı

bulunmaktadır. Alt kısmındaki mavi zeminli alanda çamurla yapılan kabartmalar vardır.

1.1.3.Lüster

Kubadabad Sarayı'nda daha çok görülen lüster, bir sırüstü tekniğidir. Sarayların en zengin süsleme tekniği olan lüster çini diğer çini eserlerinden biçim, renk, desen ve teknik bakımından çok daha farklıdır. İsmi fırınlanmış sır üzerine uygulanan bakır ve gümüş oksitli yanar-döner parıldayan bir etki bırakan boyalardan almaktadır. Batı dillerindeki "lüster" bizdeki karşılığıyla "perdah", parlaklık ve parıltı gibi anlamlar taşır. Bu nedenle bazı araştırmacılar lüster tekniğini perdah olarak adlandırır.⁷Lüster tekniği birden fazla fırınlama gerektirir ilk fırınlama sonrasında çamur ve sır çini üzerine perdah denilen gümüş bakır oksitli karışımla desen çizilir ve daha düşük derecede tekrar fırınlanır.

Fotoğraf: 5 Tavşanın Başını Gagalayan Avcı Kuş Figürlü desenli Yıldız Çini, Lüster tekniği,
Büyük Saray Karatay
(Kubad Abad, Rüçhan Arık)

“Fırınlanmış mat beyaz sırlı çini üstüne lüster veya perdah denilen gümüş veya bakır oksitli bir karışımla desen işlenir, alçak hararete tekrar fırınlanır. Oksitlerdeki maden karışımı ince bir tabaka halinde çininin yüzeyini kaplar. Lüster çinilerde desen

⁷ Rüçhan ARIK, Oluş Arık, **Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri**, Kale Grubu Kültür Yay. İstanbul 2007, s.18

kahverengi sarı tonlarındadır. Bu teknik firuze, kobalt mavisi, yeşil, patlıcan moru sırlı çiniler üzerinde de görülür. Hamur genellikle gri-sarı ve çabuk dağılan, iri taneli topraktır.”⁸

1.1.4.Minai Tekniği

Büyük Selçuklu İran’da geliştirdiği detay isteyen kaliteli ve pahalı süsleme tekniğidir. Minai tekniği çok renkli ve sırüstü ve sıraltı tekniği uygulanır. Bu teknikte yedi renk kullanılır, ısıya dayanıklı olan renkler sır altına az dayanıklı olan renklerde sır üstüne tatbik edilir. Bu teknikte yedi renk bir arada kullanıldığından ötürü “heft-reng“ adı başka yerlerde verildiği için kullanılmaktadır. Minai tekniği hem masraflı ve zahmetli olduğundan Anadolu’da fazla kullanılmamış İran’da daha çok görülür.

Minai uygulama bakımından zahmetli ve çok yönlü bir tekniktir. Özellikle sır üstüne uygulanan mine boyalarının hazırlanması önemli bir aşamadır. Mine boyalar öğütülmüş sırça ile çeşitli renk veren oksitler karıştırılıp sirke veya pekmezle kıvamlandırılması sonucu kullanıma hazır hale gelmektedir. “Form verilmiş çini çamuru üzerine çoğunlukla opak beyaz sır uygulanır, fırınlamadan önce sır içine turkuaz, kobalt mavisi ve yeşil renklerde boylarla süsleme yapılarak ilk fırınlaması gerçekleştirilir. Daha sonra fırınlanmış sırrın üzerine kırmızı, siyah, kahverengi ve beyaz renkli mine boylarla ve yıldızla, süsleme tamamlanarak ikinci kez daha düşük derecede tekrar fırınlanır.”⁹

⁸ Gönül ÖNEY, **Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara 1978, s.92

⁹ Rüçhan ARIK-Oluş Arık, **Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri**, Kale Grubu Kültür Yay. İstanbul 2007, s.19

Fotoğraf: 6 Konya Alaaddin (Kılıç Aslan) Köşkü Karatay Atlı figür, yıldız Çini Parçası, Minai Tekniği
(Kubad Abad, Rüçhan Arık)

1.1.5. Sıraltı Tekniği

Selçuklu devrinde birçok teknik barındırmış ve abidelerin duvarlarını bu tekniklerden biriyle yapmıştır. Sıraltı çoğunlukla saraylarda görülse de dini ve kamu yapılarında da görülür. Diğer tekniklerden farklı olan sıraltı, çini çamuru üzerine yüksek ısıya dayanıklı çeşitli renklerde boyandıktan sonra üzerine renkli veya renksiz şeffaf sır sürülerek fırınlanması sonucunda elde edilen tekniktir.

“Bu teknikte çini levhalara önce bir astar çekilerek sonra istenen örneğin konturları çizilir, konturlar içerisine renkler doldurulur. Böylece hazırlanan çini levha sır içine daldırılıp kurutulduktan sonra fırına verilir. Fırında ince bir cam tabakası halini alan renksiz, şeffaf sırmın altında bütün renkler parlak şekilde görülür”.¹⁰

¹⁰ Oktay ASLANAPA, *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı*, Türk Kültürü Araştırma Ens. Yay. İstanbul 1965, s.12

Fotoğraf: 7 Kubad Abad Büyük Saray Karatay, Çift Başlıklı Kuş, Sıraltı Tekniği
(Kubad Abad. R. ARIK)

Sıraltıta desen siyah, yeşil, mavi, turkuaz, kahverengi, lacivert, patlıcan moru renkleri yaygındır.

“Turkuaz şeffaf sıraltıta kobalt mavisi renklerin kullanıldığı çinilerde bulunmaktadır. Siyah renkler laciverte yakın kobalt mavisi şeffaf sıraltıta da kullanılmıştır. Çoğunlukla saraylarda görülen sıraltı tekniğindeki çiniler bazı dini ve kamusal yapılarda da görülür.”¹¹

¹¹ Rüçhan ARIK, Oluş Arık, **Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri**, Kale Grubu Kültür Yay. İstanbul 2007, s.17

İKİNCİ BÖLÜM

2. OSMANLI DEVRİ ÇİNİ SANATI

Osmanlı mimarisinde çini, bezeme olarak büyük bir rol almıştır. Selçuklu dönemine istinaden Osmanlı'da yaygın kullanımı en üst noktaya ulaştı. 15. ve 18. Yy arasında kullanılan çini, dekoratif anlamda daha geniş alanlara hitap etmiş ve dönemin farklılığını yansıtmıştır. Camii, medrese, imare, hamam, saray, köşk, evler, çeşme, sebil, kütüphane ve kilise gibi çeşitli alanlarda kullanıma yer verilmiştir.

Selçuklu 'da çininin ana merkezi Konya iken erken Osmanlı devrinde ana merkez İznik'tir. Destek amaçlı ikinci merkez Kütahya olmuştur. İznik renk, sır tekniği için merkez sayılırken 16. ve 18. yy arasında İstanbul çeşitli tip çiniler yapan merkez olmuştur. Anadolu'nun bazı şehirlerinde de çini yapan yerler görülmüştür. Diyarbakır 16. yy İznik sıraltı çinilerine çok benzer çiniler yapıldığı bilinmektedir.

Osmanlı döneminde Selçuklu 'ya ve İslam öncesi çinilerine nazaran çok çeşitli ve kalitede çiniler geliştirmiştir. Bunları renklerine, desen ve kalitelerine, bölgelerine göre ayırmak mümkündür.

Fotoğraf: 8 <https://docplayer.biz.tr/69595972-Osmanli-donemi-camilerinde-cini-kandiller.html>
(15.08.2021)

Selçuklu mimari süsleme öğelerinden olan kabaralar Osmanlı döneminde geliştirilerek mimarinin yanı sıra birçok alanda kullanılmıştır. Çini sanatında kabaraların en dikkat çeken örnekleri taç kapılarda ve kandillerde görülmektedir.

2.1. OSMANLI DEVRİ (İZNIK- KÜTAHYA) SIRALTI TEKNİĞİ

2.1.1. İznik Çinileri

16. Yy ikinci yarısında Osmanlı'da çini en üst seviyeye ulaşmasıyla bütün teknikler bırakılır. Sadece sıraltı tekniği uygulanır. 16. Yy ortası 17. yy İznik sıraltı çinilerinde yedi renge kadar kullanılmaktadır. Bu dönemde özellikle domates kırmızısı olarak adlandırılan hafif kabartmalı boyama ile çiniler daha da güzelleşir ve ün yaparlar.

Çinilere adını veren domates kırmızısı 17. Yy da giderek soluklaşmaya başlar ve yüzyılın sonunda yok olur. Kırmızı yanı sıra kullanılan renkler mavi, lacivert, firuze, siyah, beyaz, yeşil, mordur.¹²

Osmanlı dönemi çinilerinde saray etkileri görülmektedir. Stilize hayvan, bitki ve figür motifleri bu etkilerin yansıması gibidir.

2.1.2. Kütahya Çinileri

16. Yy ortalarında yıldızı parlayan İznik çinileri 18. Yy da ekonomik nedenlerle çöküş yaşamış ve ikinci merkez olan Kütahya'ya yeni bir kan kazandırmıştır. Çiniciliğin merkezi İznik ile birlikte Kütahya'nın üretim yaparken, sarayın uygulamış olduğu baskı neticesinde kalıpların dışına çıkmamıştır. Bu baskı aslında İznik içinde çöküş sebebi olmuştur. 18.Yy den itibaren Kütahya gündelik hayatın ihtiyaçlarına uygun üretime başlamıştır. Günümüze kadar gelmeyi başaran Kütahya, uzun bir zaman İznik'in etkisinde kopamamış, eserlerinde hissettirmiştir. Her ne kadar dünyaca ün kazanmış olsa da 16-17.yy çinilerinin kalitesine ulaşamamıştır.

Eskilerin canlı renkleri yerini soluk, karışık, cansız renklere bırakır. Bezeme tek düze yaratıcılıktan yoksun, şekillerin tekrarlanmasıyla olur. Özellikle iri çiçekli madalyonlar, ufak hareketsiz kompozisyonlu çiçeklerden oluşan buketler, sıra sıra

¹² Gönül ÖNEY, *İslam Mimarisinde Çini*, Ada Yay. İzmir 1987, s.72

serviler işlenir. Eskisinin hep değişen, büyük kompozisyonlu ve bereketli çiçek, sarmaşık düzenlemeleri yok olur.¹³

Kütahya çini çamuru daha kaba, sır kalitesi ise düşüktür. 18.Yy en iyi Kütahya çinilerini Ermeni ustalar tarafından Kiliselere geleneksel kompozisyonlar dışında Ermenice, Rumca kitabeler, haçlar, melek, kerubin ve aziz figürleri, İncil ve Tevrat tan sahnelerle süslemişlerdir.¹⁴Anadolu'da çeşitli kiliselerde bu çinilere rastlamak mümkündür. Bu tip çinilerle bezeli en ünlü örnek Kudüs'te St. James Ermeni Katedrali'dir. Bu tip çiniler 18.yy Kütahya imalatının İznik geleneğinin kötü örnekleri yanında, daha iyi kaliteleriyle dikkati çekerler.¹⁵

18. Yy 'da ün kazanan Kütahya 19. Yy durağan dönemi yaşar ve atölyelerin birçoğu kapanır. 19.Yy sonlarında tekrar canlanır 20.yy da yapılan Kütahya çinilerinde İznik esintilerine yer verilir.

¹³ Gönül ÖNEY, age2, s.73

¹⁴ Gönül ÖNEY, age2, s.73

¹⁵ Gönül ÖNEY, age2, s.74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI

3.1. I. ULUSAL MİMARİ YAPILARDA ÇİNİ

Milli mimari, Milli Mimari Rönesans'ı, Milli Mimari Üslubu, Neo- Klasik Üslup olarak ortaya çıkan, 1970'lerden sonra "Birinci Ulusal Mimarlık Akımı" diye adlandırılan bu akım, XIX. Yüzyıl sonlarında başlamış, 1908 de II. Meşrutiyetin ilanı ile gelişmiş ve 1930'lu yıllara kadar devam etmiştir.¹⁶

Fotoğraf: 9 <https://docplayer.biz.tr/45520652-Ulusal-mimarlik-donemi-konya-yapilarinda-turk-cini-sanatindan-yansimalar.html>

(15.08.2021)

Çini sanatı Anadolu Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde kullanıldığı gibi Cumhuriyet döneminde ki yapılarda batı etkisine karşı yeni bir üslup geliştirmek hedeflenmiş olsa da zaman zaman bu etki yapılarda görülmüştür. I. Ulusal Mimari yapılarda çini bezemeleriyle birlikte kabarda dış cephelerde kullanılmıştır.

3.2. YILDIZ ÇİNİ VE PORSELEN

Sultan II. Abdülhamid döneminde çini sanatını canlandırmak amacıyla 1891'de "Yıldız Çini Hümayunü" adıyla porselen fabrikası kurulmuştur. Kurulan bu fabrikada

¹⁶ Kazım KÜÇÜKKÖROĞLU, "Ulusal Mimarlık Dönemi Konya Yapılarında Türk Çini Sanatından Yansımalar" İstem, Konya 2014, sy.23, s.77

yerli sanatçılar yanında yabancı sanatçılarda çalışmışlardır. Üretilen eserler form ve bezeme açısından Osmanlı ve Fransız etkileri görülmektedir.

Form olarak bakıldığında günlük yaşam için tasarlanan ürünler geliştikçe çamur aşamasındayken kabartma tekniği kullanılmıştır. Sıraltı ve sırüstü tekniği kullanılan eserlerde natüralist üslup, mimari tasvirler, figüratif ve İstanbul'un değişik mekânlarından görüntüler kullanılmıştır.

Fotoğraf: 10 Porselen Şekerlik (Yıldız Çini ve Porselen Ürün kataloğu)

Sultan II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesinin ardından üretimin durdurulduğu fabrika, Müze-i Hümayün Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Müze yöneticilerinin çabaları ile 1911'de yeniden faaliyete geçilen fabrikada, I. Dünya Savaşı yıllarında telefon ve telgraf izolatörleri için porselen fincanlar üretilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde bir süre Sümerbank çatısı altında kalmış, 1961'de “ Yıldız Çini ve Porselen Sanayi Müessesesi adını almış, 1994'te TBMM Milli Saraylara devredilmiştir.¹⁷

¹⁷ TBMM Milli Saraylar, **Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası Ürün Kataloğu**, TBMM Basınevi, Ankara 2009, s.16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRK ÇİNİ SANATINDA YENİLİK “KATMANLI ÇİNİ” TEKNİĞİ

4.1.KATMANLI ÇİNİ

Katman kelimesinin anlamı birbiri üzerinde bulunan yassıca maddelerin her biri¹⁸dir. Çini sanatında ise katmanları olan, katmanlardan oluşan anlamına gelmektedir. Fakat her katman katmanlı çini değildir. Sır ile karo zemine sabitlenerek uygulanan “Katmanlı Çini” Çini sanatında yeni bir tekniğin adıdır.

Türk çini sanatının geçmişteki örneklerine bakıldığında Selçuklu döneminde, Erken Osmanlı çinilerinde, I. Ulusal mimaride iç ve dış cephelerde kabara, kabartma/kazıma, barbutin gibi teknikler uygulanmıştır (Bkz s.4). Kullanılan bu teknikler günümüze kadar ulaşarak bugün yeni teknik denemelerde yol gösterici olmuştur. Katmanlı Çini tekniği hepsinden çok farklıdır.

Türk çini sanatına yenilik katma ve kendini yenileme potansiyeli, bu sanatın geçmişinde var olan bir olgudur. Yüzyıllara dayalı bu süreçte, farklı dönemlerde farklı ekoller aranarak elde edilen sonuçlar uygulanmış; daha güzeli ve kalıcı olanı yakalama çabası günümüze ulaşmıştır. Bu ekol ve stiller olarak ‘babanakkaş’, ‘sazyolu’, ‘natüralist üslup’ vb. teknikler olarak ta ‘sıraltı’, ‘kazıma’, ‘kabartma’, ‘sgraffito’, ‘renkli sır’ vb. yüzyıllara dayalı olarak gelişmiş ve değişmiştir. Bu geçmiş yapılanmaya günümüz katkısı olabileceği düşünülerek üretilmiştir, katmanlı çini tekniği. Türk Çini Sanatında 3. bir boyut kazandırılması hedeflenmiştir.¹⁹

Katmanlı çini tekniği; Karo zemin üzerine alçı kalıplara basılan çini çamurunun pişirilmesiyle oluşturulan bisküvilerin (figür veya motif), zemine sır ile yapıştırılması sonrası, zeminle birlikte sırlanarak fırınlanmasıdır. Böylelikle katman sabitlenir ve zeminin ayrılmaz bir parçası haline gelir.

¹⁸ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük

¹⁹ Latife AKTAN ÖZEL “ Katmanlı Çini Tekniği” ile Bengü Çiçekleri Panosu” FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, İstanbul 2013, sy.2, s.155

Karo yüzeyinde belirli bir yükseklikte üçüncü boyut oluşturmuş olan motiflerin sır ile sabitleştirilip pişirilmesi ile “katmanlı çini” elde edilmiş olmaktadır. Sırlanıp birlikte pişirildikten sonra, karo yüzeyinden koparılamaz şekilde yapıştırılan motifler, artık karonun kendisine ait üçüncü boyutta ilave bir katman oluşturmakta, karonun ayrılmaz parçası haline gelmektedir.²⁰

Katmanlı çini tekniğinin tanımına bakıldığında geçmişte uygulanan tekniklerden çok farklı olduğunu görebiliriz. Kabara, kabartma/kazıma gibi teknikler çamur aşamasında ya kalıba bütün halde basılır ya da birleştirilir. Katmanlı çini sır ile yapıştırılır. Teknik olarak birbirine çok benzese de uygulamada farklıdır.

Katmanlı çini tekniğinin öncesi yoktur, ilktir. İstenilen yükseklikte ve boyutta oluşturulabilen katmanlar yüzeye çamur aşamasında sabitleştirilmediği için yeri kaydırılarak değiştirilebilir. Bu durum büyük avantajdır, sonucun başarılı ve güzel olmasını sağlamaktadır. Son aşamada müdahale imkânı sağlamaktadır.

4.2.KATMANLI ÇİNİ YAPIM AŞAMALARI

4.2.1. Desen Tasarımı

Katmanlı çini tekniği diğer çini eserlerinde de olduğu gibi önce desen tasarımıyla başlanır. Desen tasarlanırken katmanın hangi figür veya motifin olacağı bu aşamada tespit edilir. Bu motifler, genellikle, daha önce kullanılmamış, tümüyle yeni ve özgün çiçek desen ve tasarımlarıdır.

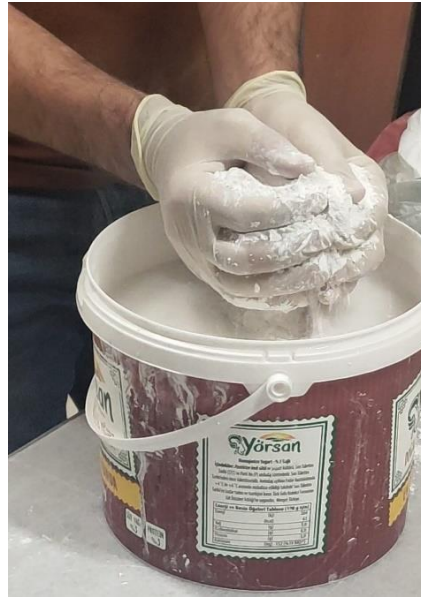
²⁰ Latife AKTAN ÖZEL, agm1

Fotoğraf: 11 Desen Tasarım Aşaması (S. Taşdelen)

4.2.2. Alçı Kalıp Hazırlanışı

Alçı kalıp oluşturmak için öncelikle seçilen alçının uygun olması tercih edilir. Daha çok kalıp işiyle uğraşanlar bunun için uygun olan alçı türünü tercih ederler. Bu alçı daha sert ve dayanıklıdır. Önceden belirlenen desen motif veya figürün ebadına göre kalıbın desenden birkaç cm. büyük olmasına dikkat edilir ki desen geçirilirken dışarıya taşma yapmasın.

Fotoğraf: 12 Alçı Kalıp Hazırlanışı

Alçı için öncelikle derin ve geniş bir kaba su dökülür. İçerisine alçı yavaş yavaş tepelik oluşturana kadar ilave edilir ve oluşan tepelikten sonra birkaç dakika suyun emilmesi için beklenir. Sonrasında öncelikle el yordamıyla alttan üste, daha sonrasında karıştırıcı yardımıyla tek yöne doğru hava kabarcıkları oluşumunu engelleyerek karıştırılır.

Fotoğraf: 13 Kalıplara Alçının Süzgeçten Geçirilmesi

Süzgeç yardımıyla belirlenen kalıplara alçı dökülür ve içinde kalan sert parçacıklar ayrıştırılır. Kalıbın ebadına göre katılma süresi 30-45 dk. değişkenlik gösterir ve donma işlemi gerçekleşir. Alçı donduktan sonra çok bekletmeden kalıptan çıkarılır. Desen aşamasında tespiti yapılan motif / figür, kalıbın üzerine kâğıt konularak ucu sivri bir aletle desen aktarımı yapılır.

Fotoğraf: 14 Desen Alçı Kalıba Geçirilmesi (S. Taşdelen)

Ebeşuar takımlarıyla oyma (kazıma) işlemi gerçekleştirilir. Oyma işlemleri tamamlandıktan sonra fırça yardımıyla tozdan arındırılır ve temizliği tamamlanır.

Fotoğraf: 15 Ebeşuar Takımları (S. Taşdelen)

Fotoğraf: 16 Desen Kazıma ve Oyma (S. T.)

Bir parça çamur alınarak kalıp üzerinde denemeler yapılarak alçı kalıbın hatalı yerleri rötuş yapılarak güzel ve kusursuz kalıp elde edilir.

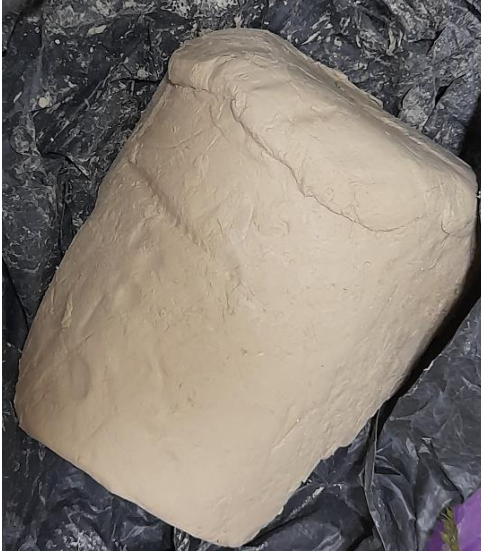
Fotoğraf 1 Çamur Kalıp üzerinde Deneme
(S. Taşdelen)

Fotoğraf 2 Son Hali (S. Taşdelen)

4.2.3. Alçı Kalıptan Katman Elde Edilmesi

Alçı kalıp artık katman oluşturulabilmesi için hazır hale getirilmiştir. Vakumlu çamurdan kalıp ve desenin büyüklüğü göz önüne alınarak parçalar kesilir.

Fotoğraf: 17 Vakumlu Çamur (S. Taşdelen)

Fotoğraf: 18 Çamur Kalıba Basma Aşaması (S. T.)

Çamur içinde hava kabarcıklarının olmadığından emin olduktan sonra merdane yardımıyla kalıbın üzerine bastırılır ve çukurlar doldurulur. Vakumlu çamur

basıldıktan sonra büyük bir titizlik gösterilerek kalıp ters çevrilir ve çamur düz bir zemin üzerine çıkartılır.

Fotoğraf: 19 Kalıp Basma İşlemi ve Temizlik Aşaması (S. Taşdelen)

Fotoğraf: 20 Sünger Yardımıyla Katmanın Rötüş Yapılması (S.Taşdelen)

Üretilen katman sayısı, fırın esnasında patlama, kırılma veya çatlama olasılığı göz önünde bulundurularak fire payı ilave edilerek hesaplanır. Aksi bir durumda elimizde fazla katman olması kusurlu ürünün sağlamını kullanmak içindir.

Çamur katmanları kalıptan ayrıldıktan sonra nemli bir bezle üzeri örtülür ve az bir süre kurumaya bırakılır. Nemi çekilen katman tek tek alınarak kesici bir aletle (maket bıçağı veya kretuar) kenarlarındaki fazlalıklar kesilerek ayrıştırılır. Nemli sünger yardımıyla çamur rötüşlanır ve tırtıklı kenarlar düzeltilir.

4.2.4. Fırın Aşaması

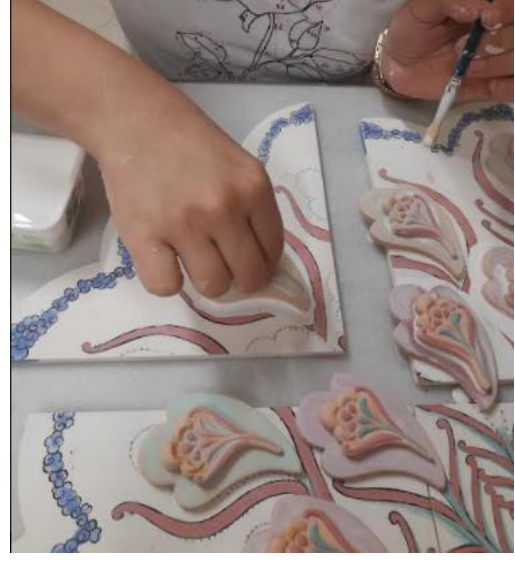
Çamur biçimlendirilmiş tabaka haline getirilmiş motiflere dönüştürülmüştür. Katmanlar bisküvi haline gelebilmesi için fırın pişirimi gerçekleştirilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli kısım, fırın öncesinde motif, desende daha önceden belirlenen ölçüden biraz daha büyük olmasıdır. Kuruma ve pişirim esnasında çamur küçülür. Fırında belirli bir ısıda pişirimi gerçekleşir ve bisküvi haline gelir. Pişirimi gerçekleştirilmiş olan katman motif veya figürlerin daha önceden renk belirlemesi desenin bütününe uygun bir şekilde tespit edilmiştir.

Fotoğraf: 21 Pişirim Sonrası Katman Bisküvi Çeşitleri

4.2.5. Karo ve Katmanların Bileştirilmesi

Bisküvilerin ve karoların renklendirilmesi tamamlandığında katman olan motif veya figürlerin daha geniş bir yüzeye sahip karo/obje üzerindeki önceden belirlenmiş yerlerine katmanın alt kısmına arka yüzüne ve belirlenen karo üzerinde katmanın geleceği yere sürülen sırt birbirine yapıştırmayı sağlar.

Fotoğraf: 22 Karo ve Katmanların Sır ile Birleştirilmesi (S. Taşdelen)

Eğik formlu yüzeylerde katman fırın esnasında sır eridiği için tespiti yapılan zeminden kayma oluşur. Katmanlı çini panonun yüzeyinde sır çatlağı ve dökülmeler olmasına rağmen katmanlar yerlerinde sabittir. (2016 yılında 40 cm çapındaki tabakta içe eğim olduğu için merkezinde bulunan uğur böceği önceden belirlenen yerinde sabit kalırken eğimli kısım olan yanlarda bulunan uğur böcekleri ise önceden belirlenen yerlerine sır ile monte edilmesine rağmen fırınlama sırasında içe doğru kaymıştır.)

Fotoğraf: 23 Katman ve Karonun Birlikte Sırlanmış Hali (S. Taşdelen)

Fotoğraf: 24 Fırın Sonrası Katmanlı Çini (S. Taşdelen.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. KATMANLI ÇİNİ ÖRNEKLERİ (KATALOG)

5.1. İLK KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİ ÜRETİMİ “BENGÜ ÇİÇEKLERİ” PANO

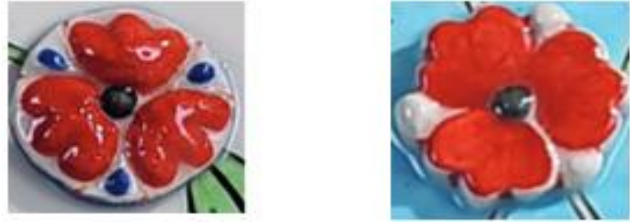
Katalog No: 1 “ Bengü Çiçekleri” (L.AKTAN ÖZEL)

“ Safran Çiçeği”
(Nazan Ilgaz)

“ Yasemin Çiçeği”
(Yasemin Acar Kaya)

“ Gelincik Çiçeği”
(Elif Tuğçe Savaş)

“Zambak Çiçeği”
(Zeynep Ertürk)

“Müğe Çiçeği”
(Hayriye Özcan)

Detay

Eser Adı	:“Bengü Çiçekleri”
Eser Sahibi	: FSMVÜ Türk Çini Sanatı 2013 Yüksek Lisans Öğrenciler ²¹
Eserin Boyutu	: 100X160 cm
Üretim Tarihi	: 2013
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Güzel Sanatlar Fakültesi
Özellikleri	: Pano, alt orta merkezinde bir yaprak kümesi (merkezi, üç safran çiçeğinin oluşturduğu “ <i>çintemani</i> ” formunda) ile başlamaktadır ve panonun alt bordüre sarkan bölümünde, eserde emeği geçenlerin imza/isimleri, yani eserin “kökleri” yer almaktadır. Panoda yer alan bütün çiçekler, bir şemse içindeki “gelincik tarlası” etrafında dilimli yapraklar ve safran çiçeklerle üst katmanı oluştururken, alt bordüre yakın düzeyde, çini sanatının merkezi durumundaki İstanbul’u simgeleyen lale ve karanfil motifleri asimetrik olarak, sağlı-sollu resmedilmişlerdir. Yaprak kümesinin hemen üstünde, panonun ortasında bir “ <i>şemse</i> ” formu içindeki gelincik tarlası etrafı dilimli yapraklar ve minik çiçeklerle çevrelenmiştir. Şemse ile bordür arası alanda ise, Zambak, Müge ve Safran çiçekleri motifleri, merkeze göre bakışumlu bir şekilde yerleştirilmişlerdir. Panonun bordüründe Yasemin çiçeği, sarmaşık şeklinde tüm zemini çevrelemektedir. Bordür ise üst köşelerde genişleyerek bir mihrap formunu almaktadır. ²² Bengü çiçekleri panosunda bulunan katmanların herbiri birbirinden farklı ölçülerdedir. Yasemin çiçeği katmanları 4cm genişliğinde kalınlığı 7mm dir. Safran çiçeği katmanları 4cm genişliğinde kalınlığı 8 mm dir. Gelincik çiçeği katmanları 4,3 cm genişliğinde kalınlığı 6mm dir. Müge çiçeği katmanı 3,5 cm genişliğinde kalınlığı 5 mm dir. Zambak çiçekleri katmanları 3,7 cm kalınlığı 5 mm dir.

²¹ Nazan Ilgaz, Yasemin Acar Kara, Zeynep Ertürk, Hayriye Özcan, Elif Tuğçe Savaş,

²² Latife AKTAN ÖZEL, “ Katmanlı Çini Tekniği “ ile “Bengü Çiçekleri Panosu” FSM İlimi Araştırmalar, İnsan ve Toplum Bilimler Dergisi 2, 2013, s. 160

5.2. PANOLAR

5.2.1. Kõşeli Formda Panolar

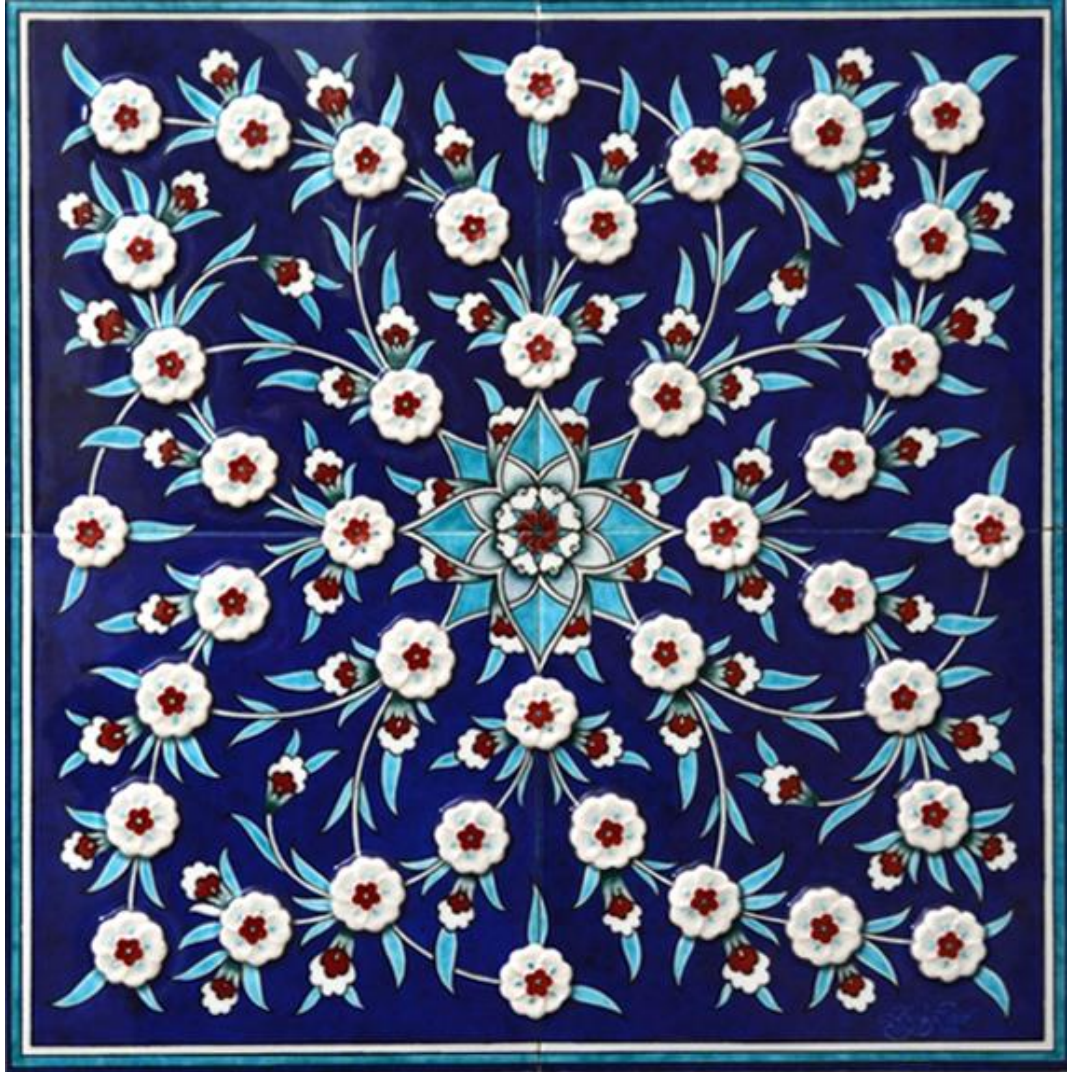

Katalog No: 2 "Kestane Ağacı" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Kestane Ağacı”
Eser Sahibi	: Yasemin ACAR KARA
Eserin Boyutu	: 80X80 cm
Üretim Tarihi	: 2014
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivinde
Özellikleri	: Pano beyaz zemin üzerine kahverengi ağaç gövdesi, yukarı doğru dengeli şekilde yaprak dağılımları ve üzerine kestane katmanları kullanılarak desen kurgulanmıştır. Panonun en üst kısmında martılar ağacın etrafında dengeli şekilde dağılım göstermiştir. Yapraklar yeşil, kestane katmanları yeşilin tonlarında yer verilmiştir. 200’e yakın katman kullanılmıştır. Yaklaşık olarak aynı boyuttaki katmanlar 2’li,3’lü, 5’li ve tek olarak yerleştirilmiştir. 4 farklı formda kestane (birbirine yakın) değişik dizilimlerle yer almıştır.

Katalog No: 3 "Bahar" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Bahar”
Eser Sahibi	: Zeynep ERTÜK
Eserin Boyutu	: 40X40 cm
Üretim Tarihi	: 2014
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikleri	:Dört karodan oluşan pano dış kenarları hariç simetri eksenlerinde birleşerek panoyu oluşturmaktadır. Eser merkezdeki pençe başlar köşelere doğru çizdiği kavislerle pençe katmanlarından oluşmaktadır. Bahar dalı pano 42 katmanlı çiniden oluşmaktadır. Zemini lacivert olan panonun katmanları beyaz pençe / bahar dallarıdır. Katmanların merkezleri kırmızı olarak renklendirilmiş, yapraklar turkuazdır. Aynı boyuttaki pençer tek kalıp üretimidir.

Katalog No: 4 “Altıgen Kabak Çiçeği” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Altıgen Kabak Çiçeği”
Eser Sahibi	: Derya KURT
Eserin Boyutu	: 60 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Altıgen formdaki kompozisyon merkezden başlayarak rumi kurgusuyla alan oluşturulmuştur. İçten dışa dizilimde ilk alanda merkez zeminde lacivert ve kırmızı bahar dalları, ikinci alanda kırmızı, üçüncü alanda turkuaz ve son olarak lacivert renkleriyle desen tasarımı dengeli şekilde tamamlanmıştır. Üç köşede kabak çiçeği katmanları kullanılan eserde toplamda 6 adet katman mevcuttur.

Katalog No: 5 "Tuba Ağacı" (L. AKTAN ÖZEL)

Detay

Eser Adı	:“Tuba Ağacı”
Eser Sahibi	: Latife AKTAN ÖZEL
Eserin Boyutu	: 160X320 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu yer	: İstanbul Çamlıca Camii
Özellikler	: Cennette olduğuna inanılan TUBA AĞACI, panonun ana temasını oluşturmaktadır. Gökyüzü ve yeryüzü arasında geçen zaman yaşamdır. Gökyüzü ve yeryüzü, yaşam ve ölüm bir bütündür. Unutmayalım ölüm de yaşama daıdır. 2016 yılında aramızdan ayrılan annem ve babam bu panonun ilham kaynağıdır. Ağacın gövdesinin kıvrımı annem ve babamı ifade etmektedir. Ağacın 99 adet yaprağı ve yaprak damarları -binary – dijital yazılım sistemi ile (Birden doksan dokuza kadar) numaralandırılmış olup; Esmâ-ül Hüsna’ya vurgu yapmaktadır. Yaşam, kum saati gibidir. Nefes sayısı taneleri bitince toprak oluruz. Panoda; yıldızlar kum tanelerini betimlemektedir. Yıldızlar ve tuba ağacının çiçekleri katman olarak üretilmiştir. ²³ Panoda 10 adet katman çiçek bulunmaktadır Yıldızların 26 âdeti katmandır. Binary yazılım sistemi sekiz noktanın farklı dolu boş şeklinde değerlendirilmesi ile yapılmıştır.

²³ Latife Aktan Özel, “Büyük Çamlıca Camii” Kitabı, Erk Ajans Yayınları, İstanbul, 2019 s.170

Katalog No: 6 “ Yıldız Çiçeği” (S. Taşdelen)

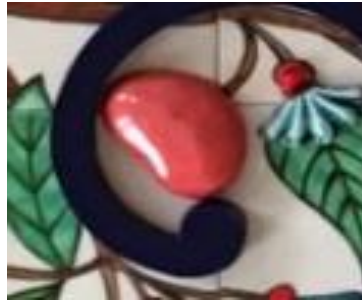

Detay

Eser Adı	:“Yıldız Çiçeği”
Eser Sahibi	: Arzu GÖRÜCÜ
Eserin Boyutu	: 50 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Panonun merkezinde bir adet yıldız çiçeği katmanı yer almakta, katman çiçeğinin farklı görüntüleri ise panonun zemininde farklı renklerle ele alınmıştır. Profilden görüntülerine ve tomurcuklarına yer verilmiştir, Rumi kurgu ile alanlar oluşturulmuş zeminde içten dışa doğru kırmızı, lacivert, turkuaz, lacivert ve son olarak panonun dış etrafında kırmızı renkler olarak dağılım göstermiştir.

Katalog No: 7 “Mandalina Ağacı” (Sevda Çalışkan)

Detay

Eser Adı	:“Mandalina Ağacı”
Eser Sahibi	: Sevda ÇALIŞKAN
Eserin Boyutu	: 100X60 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Rektörlük Binası
Özellikler	: Panonun yüzeyinde yer alan lacivert renkli rumi tasarım ahşap kesimdir. Ferforje görünümü elde edilmiştir. Rumi tasarım simetrisi alınarak kompozisyon oluşturulmuştur. Pencereden dışarıya bakarken mandalina ağacı görünümü kurgulanmış olan eserde rumilerin boş alanlarına denk gelecek şekilde en alt merkezde taş kümesi içinden çıkan mandalina ağacı gövdesi, yukarı doğru dengeli biçimde dağılım gösteren ağaç dalları ve yaprakları üzerinde mandalina katmanı ve çiçekleri bulunmaktadır. Toplamda 42 adet mandalina, 44 adet mandalina çiçeği katmanları vardır. Zemin beyaz üzerine kahverengi ağaç gövdesi ve dalları, yeşil yapraklar, turkuaz mandalina çiçekleri ve kırmızı mandalina renkleriyle desen bir bütün olarak tamamlanmıştır.

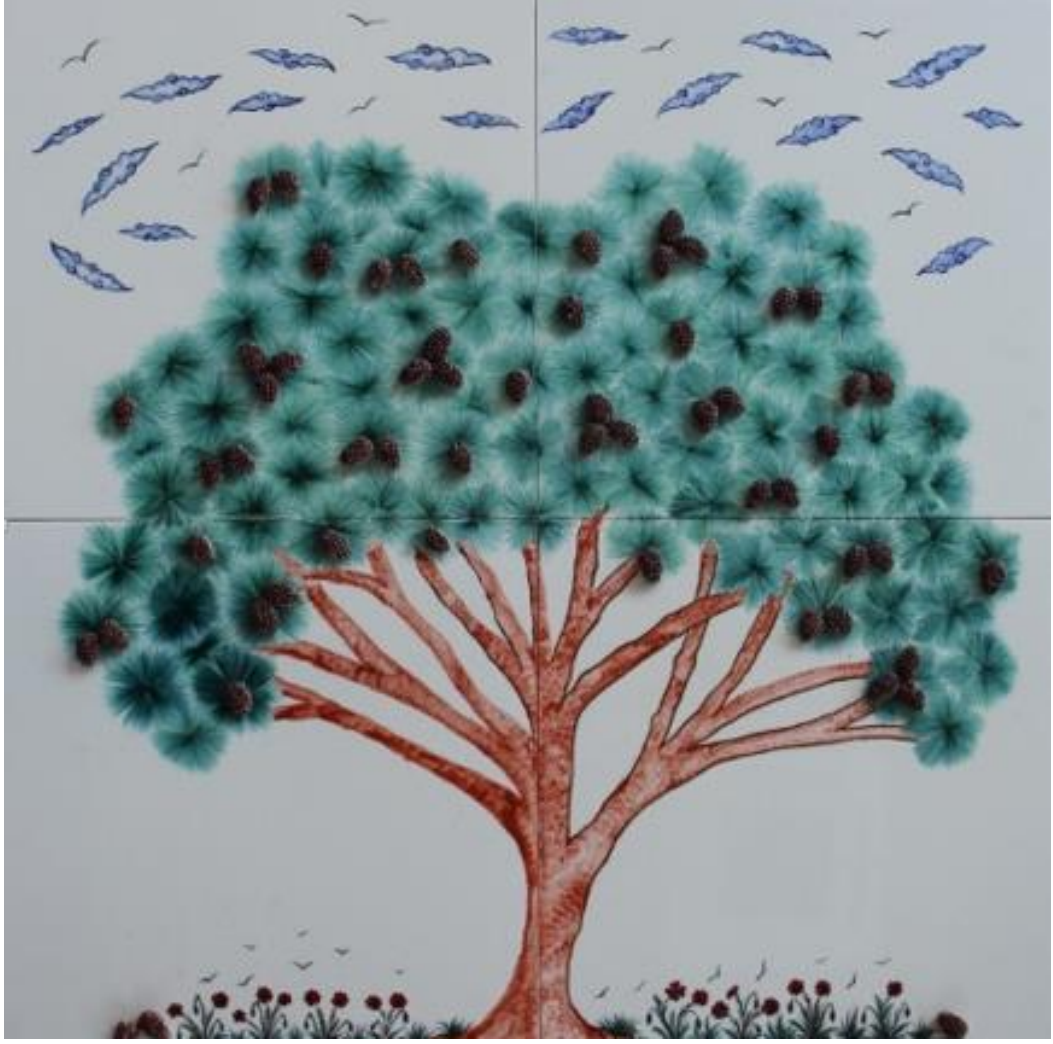

Katalog No: 8 "Kiraz Ağacı" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “ Kiraz Ağacı ”
Eser Sahibi	: Yasemin ACAR KARA
Eserin Boyutu	: 40x60 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Dikdörtgen formdaki panonun en alta merkezde ağaç ve yukarı doğru uzanan dalların üzerinde kiraz çiçeği katmanları ve kirazlar vardır. Kirazların başlangıç noktalarından yapraklar kullanılmıştır. Kompozisyonun alt iki yanındaysa gül, sümbül motiflerine yer verilmiştir. Kompozisyon dikine bir tasarımdır. Eserin genelinde 13 adet kiraz çiçeği katman olarak yer almaktadır.

Katalog No: 9 “Kozalak” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı : “Kozalak”
Eser Sahibi : Yasemin ACAR KARA
Eserin Boyutu : 80x80 cm
Üretim Tarihi : 2019
Bulunduğu Yer : FSMVÜ Arşivi
Özellikler : Panonun en alt ortasından başlayan ağaç yukarı doğru dalların dengeli şekilde dağılım gösterdiği kompozisyonda çam yaprakları üzerinde kozalak katmanları vardır. Toplamda 53 adet katman kullanılan panoda beyaz alanda ağaç gövdesi kahverengi, yapraklar yeşil, kozalaklar koyu kahverengi kullanılmıştır.

Katalog No: 10 "Flamingo" (S.Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Flamingo”
Eser Sahibi	: Selda TAŞDELEN
Eserin Boyutu	: Çap 70 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Saz yaprakların birbirleriyle örtüşmesiyle meydana getirdiği kapalı alanların içerisinde flamingolara yer verilmiştir. Her bir flamingo farklı hareketlerle kompozisyonda çeşitliliği oluşturmaktadır. Tekrar eden kurgunun içerisinde farklı hareketli flamingolar kompozisyonun akışını göstermektedir. Panonun merkezinde ise yer alan katman kuşların birbirine bakarak oluşturdukları alan içerisinde çiçek motifleri oluşturularak penç görünümü elde edilmiştir.

Katalog No: 11 "Kum Saati" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı : “Kum Saati”
Eser Sahibi : Derya KURT
Eserin Boyutu : 50x70 cm
Üretim Tarihi : 2019
Bulunduğu Yer : FSMVÜ Arşivinde
Özellikler : Dikdörtgen formdaki eserde zemin lacivert olarak ahşap üzeri boyanırken diyagonal yerleştirilmiş karolar üzerinde kum saati bahar dallı saz yaprakları ve en altta horoz katmanı zamanın dolduğunu haber vermek anlamında kurgulanmıştır. Özdeyişlerden oluşan sözlerle zemin süslenmiştir.

Katalog No: 12 “Güneşin Işıkları” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:”Güneşin Işıkları”
Eser Sahibi	: Betül ÖZTÜRK
Eserin Boyutu	: 60 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	:Geometrik çizimlerin kesişimlerinden meydana gelen alanlarda yıldız formunda katmanlara yer verilmiştir. Tekrara dayanan desen bütününde merkezsel bir görüntüye sahiptir. Zemin rengi beyaz olan eserde diğer alanlara turkuaz renginde pençler yer alırken katmanlarda turkuaz renk kullanılmış geometrik çizimlerde kırmızı renk mevcuttur.

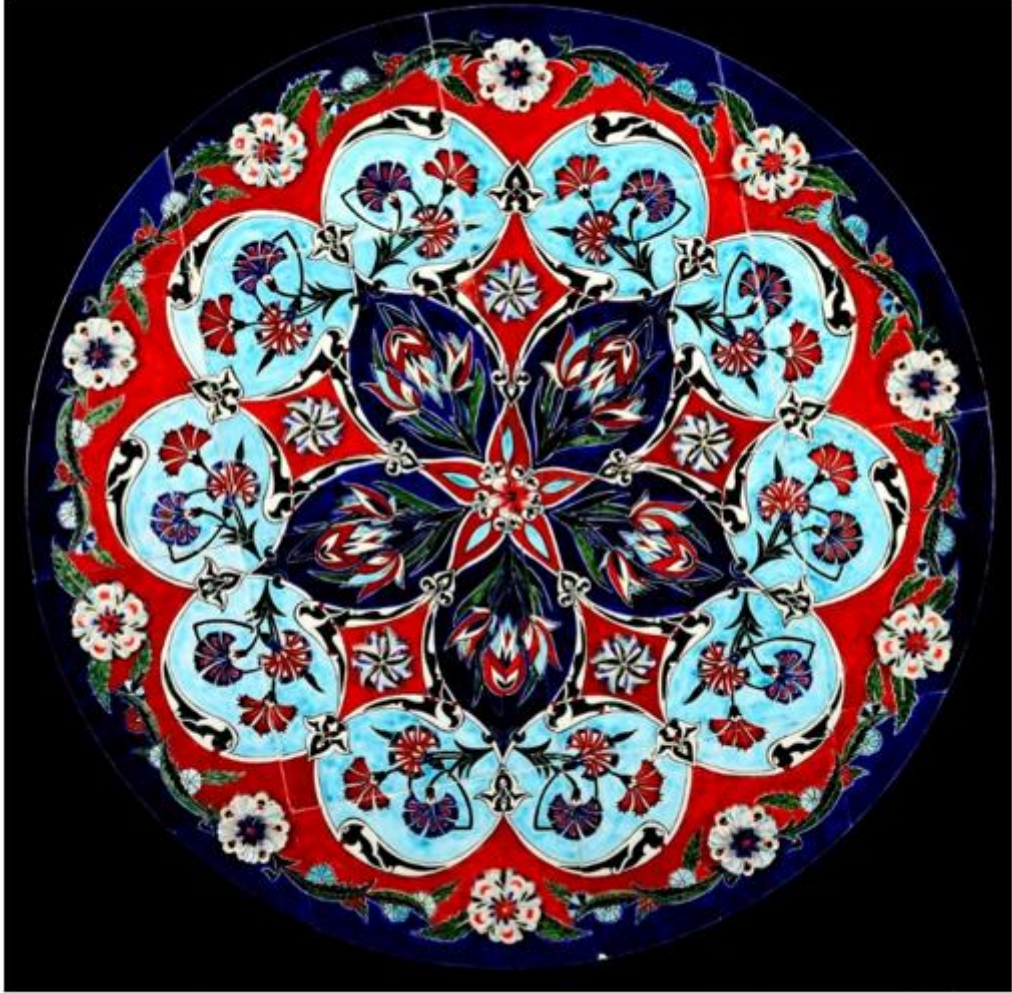
Katalog No: 13 “ Sönmeyen Yıldızlar (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Sönmeyen Yıldızlar”
Eser Sahibi	:FSMVÜ Lisans Öğrencileri ve Dr.Öğr.Üyesi L.AKTAN ÖZEL
Eserin Boyutu	:120 X 120 cm
Üretim Tarihi	:2021
Bulunduğu Yer	:FSMV Üniversitesi Arşivinde
Özellikler	:9 Öğrencinin kendi tasarımı olan yıldız katmanlarından meydana gelen panoda 100 adet katman yer almaktadır. Merkezden dışa doğru dönüşümle açılan bir görüntüye sahiptir. Katmanlar her öğrencinin kendi kurgusuyla oluşturmuş ve farklı boyutlarda katman yer almaktadır. 8, 9, 10 cm çapında yıldız formlarından meydana gelmektedir. Herbir yıldız renklendirilirken sürsil tekniği uygulanmıştır. 100 adet yıldız olmasının nedeni İstiklal Marşının 100. Yılı olmasındandır. Yıldız katmanların kenarlarında oluşan kabarcıklar şehitlerimizin gözyaşları olarak simgelenmiştir.

5.2.2. Yuvarlak Formda Panolar

Katalog No: 14 “ Bahar Çiçekleri” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Bahar Çiçekleri”
Eser Sahibi	: Emine Serra DEMİREL
Eserin Boyutu	: Çap 70 cm
Üretim Tarihi	: 2014
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Yuvarlak formda kesilen karo üzerine kurgulanan kompozisyonda merkezden başlayan yıldız penç etrafında lacivert zemin oluşturulan alanda lale çiçeği vardır. Rumi desenlerin yuvarlak formda alan oluşturulan kısımda turkuaz zeminde kırmızı ve lacivert karanfil kullanılmıştır. Pano merkezden dışa doğru desen bütünü sağlanırken kenar bordürleri lacivert, kırmızı renklerin üzerine denk gelecek şekilde farklı penç katmanları kullanılmıştır. Burada kullanılan farklı penç olarak katmerli dediğimiz katman üstü katman yöntemiyle yapılan penç beyaz ve merkezdeki katmerli kısım laciverttir.

Katalog No: 15 “ Hercai” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Hercai”
Eser Sahibi	: Ariadna ÖZMERİÇ
Eserin Boyutu	: Çap 66 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Panonun ortasında büyük bir adet beyaz zemin üzerinde kırmızı lale motifli katman penç bulunmaktadır. Yaprakların oluşturdukları alanlar içerisinde farklı çiçek motifleri desen bütünlüğüne uygun tasarlanmıştır. Merkezsel kurgulanmış pano, katman etrafındaki ilk alanda zemin kırmızı üzerinde beyaz bahar dalı motifi, ikinci alanda lacivert zemin üzerinde iri yeşil yapraklar. Beyaz bahar dalları ve penç vardır. Daha sonra ki turkuaz alanda ise birbirine bakan kırmızı laleler ve altında büyük kırmızı kontörlü penç motifi ve son olarak panonun kenar bordürleri lacivert zemin üzerinde turkuaz yapraklı beyaz bahar dalları, kırmızı karanfil motifleri kullanılmıştır.

Katalog No: 16 “ Müge Çiçeği” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Müge Çiçeği”
Eser Sahibi	: Hayriye ÖZCAN
Eserin Boyutu	: Çap 60 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikleri	: Yuvarlak formda kesilen dokuz parça karo üzerine desen tasarımı yapılmış, 1/6 kaydırmalı simetrik kompozisyon tek dilim üzerinden simetrisi alınarak tekrarlamıştır. Merkezden çıkan dairesel hareketli yapraklara her dilimde 17 adet “müge çiçeği” eşlik eder. Toplamda 102 müge çiçeği katmanı bulunan eserde beyaz, kobalt mavisi, turkuaz, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır.

Katalog No: 17 “ Kelebek Etkisi” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“ Kelebek Etkisi ”
Eser Sahibi	: Hümeyra SAVAŞ
Eserin Boyutu	: Çap 60cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikleri	:Yuvarlak formdaki eserin merkezdeki penç katmanının etrafında yeşil yapraklar yer alır. Ejder meyvesi kesiti ele alınmıştır. Zemin siyah rumilerle bezenmiştir. Bu meyvenin içi beyaz ve siyah çekirdikleri vardır. Tasarımda benzerlik oluşturulmaya çalışılmıştır. Dış kenar bordürleri meyvenin kabuğuna benzetilerek kırmızı ile zemin oluşturulmuş ve altı adet çıkıntı olan kısımların da kelebek katmanları kullanılmıştır. Bordür kırmızı renkte üzerinde yeşil yapraklar ve lacivert kelekler vardır.

Katalog No: 18 "Aynalı Örümcek" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Aynalı Örümcek”
Eser Sahibi	: Aslıhan TAŞÇI
Eserin Boyutu	: Çap 60 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikleri	: Çintemani formuna benzeyen panonun kenar bordürleri “çintemani” ile çevrelenmiştir. Orta alanda yeşil zemin üzerinde farklı lalerin oluşturduğu kompozisyon, orta merkezden örümcek ağı ve üzerinde aynalı örümcek katmanı vardır. Diğer 6 adet aynalı örümcek katmanı lalerin arasına dengeli şekilde kurgulanmıştır.

Katalog No: 19 "Picasso" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Picasso”
Eser Sahibi	: Hümeyra YÜCEL
Eserin Boyutu	: Çap 60 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	:Limon enine kesitinden esinlenerek oluşturulan kompozisyonda her bir dilim birbirinden bağımsızdır. Dilim içerisindeki alanda sazyolu yaprakları ve pençler yer almaktadır. Sekiz dilimden oluşan panonun dört diliminde Picasso böceği katmanı bulunmaktadır. Zeminde turkuaz yapraklar yeşil ve pençlerde kırmızı lacivert renklerine yer verilmiştir.

Katalog No: 20 “ Döngü” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Döngü”
Eser Sahibi	: Latife AKTAN ÖZEL
Eserin Boyutu	: Çap 30 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: Babannakkaş üslubunda esinlenen desen tasarımı merkezdeki pençin etrafından dallarının birbiri içerisinden geçerek kurgulanmıştır. Tomurcuk katmanları tek bir yönde dizilim göstermiştir. Eğik formlu yüzey üzerinde katmanların fırın esnasından kayma göstermemesi için yerleri kazınarak sıra ile yapıştırılarak sabitlenmiştir. Eserde 12 adet katman kullanılmıştır. Merkezdeki degradeli lacivert alan ve kenarlardaki degradeli alanlar desene ayrı bir boyut kazandırmıştır.

5.2.3 Farklı Formlardaki Panolar

Katalog No: 21 “Kamelya” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Kamelya Çiçeği”
Eser Sahibi	: Sevda ÇALIŞKAN
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2015
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Damla formunda dört parça karo ile oluşan pano en alt orta merkezde lacivert taş kümesi ve yeşil turkuaz renklerde yapraklardan başlamıştır. ½ simetrik kompozisyon lacivert ve kırmızı bahar dallarıyla damla şeklinde bordür vardır, orta merkezde şemse formundaki lacivert sümbül çiçekleri arasında “Kamelya Çiçeği” katmanı bulunmaktadır. Bordür ve şems arasında ki alanda ise lale karanfil ve “Kamelya Çiçeği” katmanları eşlik eder. Toplamda 4 adet katman bulunan eserde beyaz zemin üzerine kırmızı karanfil, lale ile desen bütünlüğü sağlanmıştır.

Katalog No: 22 “ Çilek Kesiti” (S.Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Çilek Kesiti”
Eser Sahibi	: İzil SAÇLI
Eserin Boyutu	: 40 X 30 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Çilek kesitinden esinlenerek oluşturulan kompozisyonun orta kısmı beyaz zemin üzerine lacivert sazyolu yaprakları aralarında kırmızı pençler, kırmızı zemindeki turkuaz yapraklarının aralarındaki pençler kompozisyonun akışını sağlamaktadır. Panonun genelinde 5 adet kelebek katmanı yer alırken iç alanda kırmızı, turkuaz, dış alanda mavi turkuaz renklere yer verilmiştir.

Katalog No: 23 “ Ateş Lalesi” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Ateş Lalesi”
Eser Sahibi	: Aslıhan TAŞÇI
Eserin Boyutu	: 45 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Eşkenar üçgen formundaki kompozisyonda katman olarak ateş laleleri kullanılmıştır. Rumilerin simetri ekseninde oluşturduğu alan içerisinde farklı çiçeklere yer verilmiştir. Kenar bordürü lacivert zemin olan pano, toplam da 6 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 24 “ Yıldız Meyvesi” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Yıldız Meyvesi”
Eser Sahibi	: Derya KURT
Eserin Boyutu	: 50 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Yıldız formdaki panonun kenarları lacivettir. Orta kısımda lacivert, turkuaz ve beyaz zeminli alanlar vardır. Lacivert alanda kırmızı tomurcuklar yer alırken turkuaz zeminli alanda 5 adet lacivert yıldız çiçeği katmanları ve her birinin arasında kırmızı yıldız çiçekleri ve tomurcukları yer almaktadır. Panonun dilimlerine denk gelen beyaz zeminli alan üzerinde merkeze bakacak şekilde lacivert yıldız çiçekleri ve yeşil dalları desen bütünlüğüne uygun tasarlanmıştır. Dilimlerin en uç kısımlarında 1 er adet lacivert yıldız meyvesi katmanları bulunmaktadır. Toplamda 10 adet katman vardır.

Katalog No: 25 “ Rumi ve Su” (Gülmisal E. Gölebatmaz)

Detay

Eser Adı	:“Rumi ve Su”
Eser Sahibi	: Gülmisal GÖLEBATMAZ ESLEK
Eserin Boyutu	: 206x100 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	:Balık formunda ki eserde kuyruk kısmında rumiye yer verilmiştir. Suyun içerisindeki alan da ise rumi ve balık katmanları kullanılmıştır. Kuyruk lacivert zemin üzerine beyaz Rumiler aşağı doğru akış gösterirken zemin turkuaz ve beyaz olarak kurgulanmıştır.

Katalog No: 26 “Scarabeasus Sacer Böceği” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Scarabeasus Sacer Böceği”
Eser Sahibi	: Arzu GÖRÜCÜ
Eserin Boyutu	: 70x40 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Pano avokado kesitinden esinlenerek oluşturulan eserin, orta beyaz zemin üzerine lacivert nilüfer çiçekleri ve yeşil yaprakların merkezdeki scarabeasus sacer böceği katmanı etrafında kompozisyon oluşturulmuştur. Lacivert zemin üzerinde farklı penç ve hatailerin oluşturduğu desenin en üst merkezinde aynı katmana yer verilmiştir

5.3. TABAKLAR

Katalog No: 27 “Yeşeren Umutlar” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Yeşeren Umutlar”
Eser Sahibi	: Latife AKTAN ÖZEL
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2015
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: “Bengü Çiçekleri” Panosundan sonra tasarlanan ikinci eser olan tabak, dıştan içe doğru zeytin ağacı gövdesi ve zeytin dallarının orta merkez birleşerek yıldız formu oluşturmuştur. Tabağın kenar bordürü mavi bulutlar, ağaç kahverengi ve ağacın üzerinde bahar çiçekleri vardır. Zeytin dalları ve katmanları yeşil tonları kullanılmıştır. 45 adet zeytin katmanı vardır.

Katalog No: 28 “ Kaktüs” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Kaktüs”
Eser Sahibi	: Nergis ÇANAK
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2015
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Desen beyaz zemin üzerinde 16 dilimli tek yöne doğru eğilim gösteren açık ve koyu renkli yeşil alanlar oluşturulmuştur. Merkezsel kurgulanan tasarımın ortasında 1 adet kırmızı penç katman ve etrafında dairesel dizilim gösteren 16 adet tomurcuk katmanlar, onların etrafında desen bütünlüğünü bozmadan dengeli şekilde dizilim gösteren 32 adet kırmızı renkli pençler ve 16 adet kırmızı tomurcuklar mevcuttur. Toplamda 65 adet katman kullanılmıştır. Tabak kenarında dilimli yeşil bordür desenin akışına uygundur.

Katalog No: 29 "Uğur Böceği" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Uğur Böceği”
Eser Sahibi	: Selda TAŞDELEN
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: Saz yapraklarını birleşmesiyle oluşturulan alanlarda turkuaz zemin üzerinde bahar dalları demeti desen bütününde yer almaktadır. Merkezde kırmızı bir adet Uğur böceği katmanı dış kenarlarda ise üçer grup şeklinde katmanlar kullanılmıştır. Eserde bazı uğur böcekleri eğik formlu yüzeyde alt zemin kazınarak sabitlenmediğinden fırında sır erimesi sonucu kayma göstermiştir. 3’erli grupta 18 adet uğuböceği katmanı bulunmaktadır.

Katalog No: 30 “ Küpeli” (S.Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Küpelı”
Eser Sahibi	: Hümeıra YÜCEL
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Lacivert zemin üzerinde kırmızı bahar dalından oluşan bordür tasarımının merkezinde lacivert küpe çiçeği katmanı kullanılmıştır. Merkezden çıkan lacivert dallar birleşerek kırmızı ve turkuaz alan oluşturulmuştur. Dalların uç kısımlarında kırmızı küpe çiçekleri ve lacivert karanfil vardır. Yeşil yapraklar desen bütünlüğüne uygun kurgulanmış ve turkuaz bahar dalları ve kırmızı gonca motifleri desen akışına uygundur.

Katalog No: 31 “Kabak Çiçeği” (S. Taşdelen)

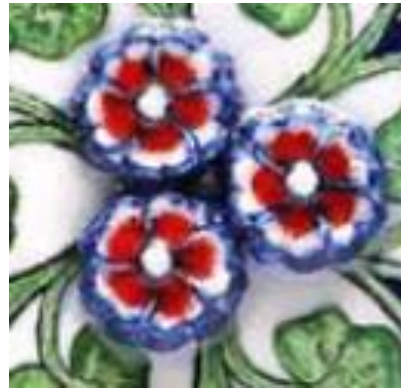

Detay

Eser Adı	: “Kabak Çiçeği”
Eser Sahibi	: Derya KURT
Eserin Boyutu	: 30 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	:Natüralist üslup motifleri kullanılan kompozisyonda merkeze doğru birbirine bakan kırmızı lacivertli güllerin ortasında turkuaz katmanlı kabak çiçeği ve yanlarından sağ ve sol tarafından kırmızı goncalara yer verilmiştir. 1/6 simetrik kompozisyonda yine merkeze bakan taş kümesi içinde çıkan kırmızı karanfillerin ortasından lacivert lale merkezde sümbül dallarıyla birleşmiştir.

Katalog No: 32 "Sardunya" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Sardunya”
Eser Sahibi	: Başak ÖZERKAN
Eserin Boyutu	: 30 cm
Üretim Tarihi	: 2018
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Lacivert zeminli tabağın merkezinde 3'lü sardunya çiçekleri katmanı vardır. Etrafindan çıkan dalların oluşturduğu alanda beyaz zemin içinde yeşil sardunya yaprakları ve dalların birleştiği uç kısımlarda turkuaz renkli karanfil ve laleler sıralı olarak dizilim göstermiştir. Bunların arasında merkezden çıkan kırmızı gül ve bahar dalları desen bütünlüğüne uygun tasarlanmıştır.

Katalog No: 33 “ Ateş Lalesi” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	: “Ateş Lalesi”
Eser Sahibi	: Aslıhan TAŞÇI
Eserin Boyutu	: Çap 40 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Beyaz zemin üzerinde merkezel kurgulanan 1/6 simetrik kompozisyonun ortasında kırmızı penç. Etrafında yeşil turkuaz ve lacivert yapraklar arasından çıkan dalların uç kısımları birleşerek alanlar oluşturulmuştur. Dalların yaprakları alan içerisinden yer alırken uç kısımlarında kırmızı kırmızı karanfil motifleri sıralı şekilde dizilim göstermiştir. Desen bütününe uygun olarak ateş lalesi ve merkeze bakan yeşil renkli tomurcuk katmanları vardır. Toplamda 6 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 34 “Özgür Kudüs” (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı : “Özgür Kudüs”
Eser Sahibi : Hümeyra SAVAŞ
Eserin Boyutu : Çap 50 cm
Üretim Tarihi : 2019
Bulunduğu Yer : FSMVÜ Arşivi
Özellikler : Tabağın merkezinde kullanılan yıldız formundaki katman ve babanakkaş üslubunda tasarlanan desen tasarımında beyaz lacivert renkleri kullanılmıştır. Yıldızın etrafındaki oluşan alanlar içerisinde arapça hat yazıları mevcuttur.

Katalog No: 35 "Babanakkaş üslup" (S. Taşdelen)

Detay

Eser Adı	:“Babanakkaş üslup
Eser Sahibi	: Arzu GÖRÜCÜ
Eserin Boyutu	: Çap 50 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	:Babanakkaş ekolünde katmanın ilk kullanıldığı eserdir. Bağımsız olarak yer alan katman pençler Rumilerin arasında bağımsız olarak dizilim göstermektedir. 16 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 36 "Babanakkaş Uslup" (S. Taşdelen)

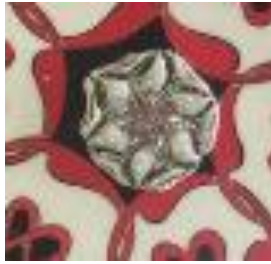

Detay

Eser Adı	:“Babanakkaş Üslup”
Eser Sahibi	: Betül ÖZTÜRK
Eserin Boyutu	: Çap 50 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: FSMVÜ Arşivi
Özellikler	: Tasarımdaki “ Cancağzım bugün yeni şeyler öğrenmek lazım” sözünün merkezindeki katman ve babanakkaş ekolünden esinlenerek beyaz ve turkuaz renkli birbiri içerisinde geçmeli rumi desen kompozisyonu oluşturulmuştur. Eserde bir adet katman merkezde yer almaktadır.

Katalog No: 37 "Konuşan Çiniler" (L. AKTAN ÖZEL)

Detay

Eser Adı	:“Konuşan Çiniler”
Eser Sahibi	: Ayşegül ABALI
Eserin Boyutu	: Çap 40 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: Eserin dış kenar bordüründe “Sanat Bize Hakikati Bildiren Bir Yalandır” sözü yer almaktadır. Yazı burda başladığı noktadan bir kısmı gelirken cümlenin son iki kelimesi başladığı yerden devam etmekte bir bakışta okunabilecek bir yazı türünden değildir. İki basamaklı alan oluşturularak harflerin bazıları siyah zeminde kullanılırken bazı harfler siyah beyaz zemin bir arada kullanılarak daha büyük harfler yazılmıştır. Yazıda harfler küçük büyük sıralamasıyla oluşturulmuştur. Ortasında tasarımı öğrenciye ait bir babanakkaş kurgunun merkezinde tek katmanlı çin yer almaktadır. Katman tek yöne hareket eden çarkıfelek formundadır.

Katalog No: 38 "Konuşan Çiniler" (L. AKTAN ÖZEL)

Detay

Eser Adı	:“Konuşan Çiniler”
Eser Sahibi	: Betül ÖZTÜRK
Eserin Boyutu	: Çap 40 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: eserin kenar bordüründe “Gamzelendi Gönül Yine Devası Ahtır, Gönlü Mahsun Olanın Dostu Allahtır” yazısı yer almaktadır. Merkezde sivilize edilmiş katman merkezsel bir pençten oluşmaktadır. Yerleştirme sırasında katman kaydığı için sırlanma montajında bu şekilde sabitlenmiştir. Etrafındaki babanakkaş rumi kompozisyonu yazıyla katman arasında bir başka alan oluşturmakta, başladığı yerde biten rumi kompozisyonu vardır. Dış kenarında bulunan yazı kendi içersinde artistlik bir kurguya sahiptir.

Katalog No: 39

Detay

Eser Adı :

Eser Sahibi : Melahat AYDEMİR

Eserin Boyutu : Çap 30 cm

Üretim Tarihi : 2019

Bulunduğu Yer : Bilinmiyor

Özellikler : Rumilerden oluşan alanlar içersinde 6 adet katman çiçek tomurcuğu yer almakta, zemin turkuaz olarak renklendirilen katmanları kırmızı olan tomurcuklar bu kompozisyonda dengeyi sağlamaktadır. Diğer alanlardaki çiçeklerde ise merkezden başlayan kompozisyon çarkıfelek hep aynı yönde hareket ederek alanlar içersinde değerlendirilmiştir. Katmanlar tespit edilen alan içersinde tek motif olarak yer almıştır.

5.4. ÜNİVERSİTE DIŞI ÜRETİLMİŞ KATMANLI ÇİNİLER

Katalog No: 40 “Ustadan Çırağa” (L. AKTAN.OZEL)

Detay

Eser Adı	: “Ustadan Çırağa”
Eser Sahibi	: Nazan Ilgaz ve Öğrencileri ²⁴
Eserin Boyutu	: 200 x 100 cm
Üretim Tarihi	: 2014
Bulunduğu Yer	: Küçükçekmece Belediyesi
Diğer Özellikler	: Katmanların boyutları birbiriyle aynı değildir. Farklı boyutlarda profilden ve cepheden ya da üstten görüntüsü olarak değerlendirilmiş farklı formlarda katmanlar üretilmiştir. Bunlar serpiştirilerek yerleştirilmiştir. Dış hatlarında geçişler vardır. Bal peteği kurgusu ile yola çıkıldığı için dış kenarlarda onu hissettiren girinti ve çıkıntılar meydana gelmiştir. Eserin altında da eserde katmanı bulunanların isimleri yer almaktadır. Katmanların dışında, katmanları birbirine bağlayan saplar ve yapraklar yer almakta, buradaki motif çeşitliliğine bakarak natüralist üslup kullanılmıştır. Yuvarlak ve oval formda motifler katman olarak eserde yer almıştır. Bu eserdeki katmanların hepsi farklı kişiler tarafından yapılmış olup merkezde bulunan penç formundaki katman Dr. Öğr. Üyesi L. AKTAN ÖZEL’e diğer katmanlar ise Nazan ILGAZ ve öğrencilerine aittir.

²⁴ Ayşegül Abalı, F. Zekiye Köroğlu, Fazilet Özdemir, Hilal Kurtbay, Meltem Işık, Pelin Ertürk, Sema Özen, Sibel Ünal, Tenzile Kazanç

Katalog No: 41 “Manolya” (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Manolya”
Eser Sahibi	: Neslihan- Aslıhan OSMANÇELEBİOĞLU
Eserin Boyutu	: 50X50cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	:Dört adet karodan oluşan panonun alt orta kısımda kahverengi ağaç gövdesi yukarı doğru dengeli dağılım gösteren dallar, yeşil yapraklar ve aralarında manolya çiçeği, yarım açmış manolya çiçeği ve tomurcuk katmanları vardır. Ağaç gövdesini saran kırmızı penç katmanlı bahar dalı ve gövdenin her iki yanlarında taş kümesinden çıkan çiçek buketleri vardır. Toplamda 28 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 42 “ Yaşam” (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Yaşam ”
Eser Sahibi	: Ayten Kurgan
Eserin Boyutu	: 25x50 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Dikine dikdörtgen formda iki adet karodan oluşan eser, beyaz zemin üzerine taş kümesinin içinden yukarı doğru uzanan yeşil çam ağacının etrafını sarmalayan kahverengi dalların üzerinde farklı motiflerde katmanlar kullanılarak desen tasarımı yapılmıştır.

Katalog No: 43 "Fuska" (N. Ilgaz)

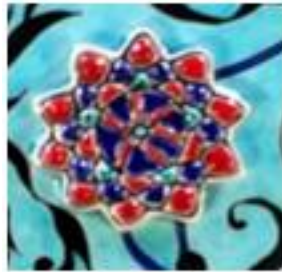

Detay

Eser Adı	:“Fuska Bahçesi”
Eser Sahibi	: Filiz UZUN
Eserin Boyutu	: 46 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikleri	:Yuvarlak formda beş dilimden oluşan kaydırma kompozisyonun merkezinde lacivert penç katmanı vardır. Merkezden çıkan lacivert dallar bir dilimin içinde alan oluşturarak tırtıklı yaprakların aralarında 2 adet penç katmanı ve 2 adet kırmızı böğürtlen katmanı desen bütünlüğüne uygun şekilde kullanılmıştır. Desen her bir dilime kaydırılarak kurgusu yapılmış ve tamamlanmıştır. Eserde toplam 20 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 44 " Nilüfer" (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Nilüfer”
Eser Sahibi	: Ece ÖZYER
Eserin Boyutu	: 40x40 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Kare formlu pano 4 adet karo ile oluşmaktadır. Dört köşeli panonun her bir köşesinde kırmızı bulutlar var ve onların içinden çıkan yapraklar üçgen formunda dağılım göstermiştir. Panonun genelinde nilüfer çiçeğinin yaprak kurgusu yer alır. Merkezde bulunan 4 adet profilden nilüfer motifi katmanı ve 4 adet yan profilden nilüfer motifi katmanı bulunmaktadır. Toplamda 8 adet katman yer almıştır. Merkezde turkuaz zeminde katmanlar desene uygun dağılım göstermiştir. Aralarında nilüfer çiçeği yaprakları ve mavi dallar vardır.

Katalog No: 45 "Nar Ağacı" (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Nar Ağacı”
Eser Sahibi	: Emel ÖZDOĞAN
Eserin Boyutu	: 40x40 cm
Üretim Tarihi	: 2016
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Eserin 4 adet karodan oluşmaktadır. En alt merkezinde 3 ağaç gövdesi vardır. Ağaçların hemen altın da mavi renkte kafasını arkaya çeviren tavus kuşu vardır. Tavus kuşunun tüyleri ağaç gövdesinin aralarından geçer. Sağ ve sol taraftaki boşluklarda çiçek buketleri yer alır. Ağaç gövdelerinden çıkan dallar birbiri içinden geçişler sağlayarak dalların üzerinde yeşil renkli yapraklar nar motifli katmanlar desen kurgusuna uygun dizilim göstermiştir. Kırmızı konturlu ve mavi renkte 4 adet nar motifi katmanları, 3 adet narçiçeği motif katmanları, 4 adet yan profilden çiçek katmanları ve 8 adet tomurcuk katmanı vardır. Toplamda 19 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 46 “ Dersaadet” (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Dersaadet”
Eser Sahibi	: İfaket İSKENDER
Eserin Boyutu	: 54x67 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikleri	: Eser en alt merkezinde taş kümesi içinden çıkan yeşil ve mavi renkli yapraklar vardır. Yaprakların içinden çıkan dallar ve yeşil yapraklar desen kurgusuna uygun şekilde dağılım göstermiştir. Üzerinde profilden yapılmış gül katmanları farklı yerlerde tasarıma uygun şekilde yer almıştır. 5 adet kırmızı renkte gül katmanı, 5 adet küçük ebatta gül katmanı, 5 adet profilden gül katmanı ve 7 adet tomurcuk katmanları vardır. Toplamda 22 adet katman kullanılmıştır. Panonun sağ ve sol üst köşesinde rumi kurgulu turkuaz zemin oluşturulmuştur. Panonun dış çerçevesi ayrı karolarla kabartmalı mavi renkte sür sil tekniğiyle çerçevelenmiştir.

Katalog No: 47 "İlk Sır" (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“ilk Sır”
Eser Sahibi	:Yassemi ÇELEBİ
Eserin Boyutu	: 46 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Yuvarlak formdaki panonun merkezde bulunan çiçek buketi ve katmanlar yer alır. Lacivert zeminde alt merkezde başlayan yaprakların içinden çıkan dallar ve yapraklar dağılım göstermiştir. 3 adet profilden çiçek motifi, 2 adet profil ve 5 adet tomurcuk katmanları vardır. Desen kurgusuna uygun dizilim göstermiştir. Toplamda 9 adet katman vardır. Merkezdeki tasarımın etrafında kalın bordür ve rumi kurgulu alanlar vardır. Dilimlerin dışında kalan alanlarda ise bulutlar yer alır. Rumili alanlarda zemin turkuazdır. Diğer alanlar laciverttir.

Katalog No: 48(N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	: İsimsiz
Eser Sahibi	: Yassemi ÇELEBİ
Eserin Boyutu	: 50x50 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Kare formdaki eser 4 adet karodan oluşmaktadır. Rumi kurgulu desen tasarımında hatalı katmanlar yer almaktadır. Toplamda 12 adet katman kullanılmıştır. Köşelerde oluşan üçgen alanlarda bulut kurgusu ile desen bütünlüğü oluşturulmuştur. Kenar bordürü dandanlı olarak kurgulanmıştır. Desen tasarımı mavi, beyaz, kırmızı ve turkuaz renkleri ile bütünlük sağlanmıştır.

Katalog No: 49 “ Baharın Gelişi” (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Baharın Gelişi”
Eser Sahibi	: Fidan UÇAR
Eserin Boyutu	: 100x50 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Dikine Dikdörtgen panonun en alt kısmında kırmızı beyaz rumi desenli turkuaz renkli vazo vardır. Her iki yanında çiçek buketleri yer alır. Vazo içinden yukarı doğru çıkan dallar üzerinde turkuaz pençler, yeşil tonlarında farklı yapraklar ve 4adet mor renkli çarkıfelek çiçek katmanı ve 4 adet tomurcuk katmanı kullanılmıştır. Eserde toplam 8 adet katman vardır.

Katalog No: 50 "Hasbahçe" (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Hasbahçe”
Eser Sahibi	: Neslihan –Aslıhan OSMANÇELEBİOĞLU
Eserin Boyutu	: 40x65 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	: Dikine dikdörtgen panonun en alt merkezde ağaç gövdesi ve önünde beyaz bahçe çiti görünümlü desen kurgusu oluşturulmuştur. Yukarıya doğru yeşil yapraklar ve çiçek motifleri desene uygun bir şekilde dağılım göstermiştir. Zemin mavi rentedir. Kenar bordür kabartmalı ve sürsil tekniği ile renklendirilmiştir. Eserde 45 adet katman kullanılmıştır. Yapraklar yeşil renkli ve çiçek motiflerinde turkuaz renkler merkezinde kırmızı renk kullanılmıştır.

Katalog No: 51 “Bahar” (N.Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Bahar”
Eser Sahibi	: Tuğba ÖZEL
Eserin Boyutu	: 50x50 cm
Üretim Tarihi	: 2019
Bulunduğu Yer	: Eser sahibinde
Özellikler	:Eser 4 adet karodan oluşmaktadır. Tek karo üzerinden kurgulanan desen katlanarak tekrarlanmıştır. Bahar dalları motiflerde 9 adet katman kullanılmıştır. Toplamda 36 adet katman vardır. Desen kurgusu merkezden dışa doğru dağılım göstermiştir. Karoların kesiştikleri merkezde penç katmanı yer alır. Desen kenar bordürü kırmızı zemin orta alan lacivert zeminlidir.

Katalog No: 52 “ Bulutlu Vazo” (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Bulutlu Vazo”
Eser Sahibi	: Zarife Demir
Eserin Boyutu	: 25x50 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikleri	:Dikdörtgen pano iki adet karodan oluşmaktadır. En alt kısmında rumi kurgulu vazo bulunmaktadır. Vazonun içinden çıkan çiçek buketi dengeli şekilde dağılım göstermiştir. Vazonun sağ ve sol tarafında dallar aşağı doğru sarkmıştır. Çiçek motifli katmanlar profilden ve profil olarak tasarlanmıştır. Toplamda 8 adet katman kullanılmıştır.

Katalog No: 53 "Nergis" (N. Illgaz)

Detay

Eser Adı	:“Nergis”
Eser Sahibi	: Sevdıye Girgin
Eserin Boyutu	: 25x25 cm
Üretim Tarihi	: 2017
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: Kare panonun en alt merkezinde nergis çiçekleri buketi vardır. Taş kümesinden çıkan sapsar ve yapraklar dengeli şekilde dağılım göstermiştir. Desen bütünlüğüne uygun şekilde nergis motifi katmanlar yer almaktadır. Nergis motifi katmanları üstten görünümlü 6 adet, yan profilden 3 adet ve tomurcuk katman 5 adet olarak yer alır. Toplamda 14 adet katman kullanılmıştır. Dallarla birlikte yapraklar desenin bütününe göre tasarlanmıştır.

Katalog No: 54 "Hilal" (N. Ilgaz)

Detay

Eser Adı	:“Hilal”
Eser Sahibi	: Neşe Kocabaş
Eserin Boyutu	: 40x40 cm
Üretim Tarihi	:
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikler	: Kare formundaki eser hilal şeklinde iç içe geçmiş merkezde yuvarlak alan oluşturulmuştur. Merkezde bulunan çiçek motifli katman ve etrafında dağılım gösteren katmanlar bulunmaktadır. Yuvarlak alan etrafında hilal şeklinde bir başka alan oluşturulmuş ve rumi desenli kompozisyon yer almıştır. Zemin turkuaz renktedir. Dış çevresinde bulunan beyaz zeminli hilal formundaki alanda kırmızı çiçek motifli katmanlarla desen bütünlüğü oluşturulmuştur. Kenar köşeleri turkuaz zeminli ve beyaz benekler vardır. Eserde 21 adet katman kullanılmıştır.

5.5. KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİNE BENZEYENLER

Katalog No: 55

Detay

Katalog No: 56

Detay

Katalog No: 57 @serra_cini_handmade (instagram)

Detay

Katalog No: 58 @flzartcollection (instagram)

Detay

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türk çini sanatında yeni bir teknik olan “Katmanlı Çini” bu araştırmada konu edilmiştir. Türk çini tarihinde barbutin, sgrafito, kabara, kabartman /kazıma teknikleri kullanılmıştır. Bunlar çamur aşamasında birleştirilir yada kalıplara dökülür, Katmanlı çini tekniği ise son aşamada sır ile sabitlenir.

Katmanlı çini tekniği; Türk çini sanatında 21.yy da yeni bir kazanım olmuştur. Bu teknik 2013 yılında FSMVÜ çini atölyesinde Dr. Öğr. Üyesi Latife AKTAN ÖZEL tarafından öğrencileri ile geliştirilerek bulunmuştur.

Bu çalışmada Katmanlı çini tekniği ile yapılmış 50 adet esere ulaşılmıştır. Bu eserlerin 39 tanesi FSMVÜ çini atölyesinde, 15 adet Küçükçekmece atölyesinde hiçbir farklılık olmadan aynı şekilde uygulanmış ve tasarımlarda farklılıklar bulunmaktadır. Katmanlı çini eserlerin bir kısmına ulaşılammış ve bir kısmı eser sahipleri tarafından bu araştırmada paylaşılmasına izin verilmemiştir.

FSMVÜ katmanlı çini tekniği ile üretilen eserlerden 26 âdeti pano, 13 âdeti tabak formundadır. Küçükçekmece Belediyesine ait atölyede üretilen eserlerin 15 âdeti panodur. 200 adet katmanlı olan “Kestane Ağacı” adlı pano en çok sayıda katman kullanılan eserdir. Tabak formunda en çok katman sayısına sahip eser 65 adet katmanıyla “ Kaktüs” adlı çalışmadır. Bununla birlikte tek katmana sahip eserler incelendiğinde 4 adet pano, 5 adet tabak tespit edilmiştir. 3 katmanın yanyana kullanılmış olduğu çalışmalar “Uğur Böceği” ve “Sardunya” isimli tabaklardır.

Katalog kısmında yer alan eserlerin No:21 “Çilek Kesiti” eser bilgilerine. No: 22 “Ateş Lalesi eser boyutuna, No: 36 “Ustadan Çırağa” eser boyutuna, No:44 “...” Eser adına, No:50 “Hilal” üretim tarihine ve No:51 ve No:52 eserlerin kaynaklarına ulaşılammıştır.

Eserlerin katman kısımları desen bütünlüğüne uygun ve çiçek motifleri veya hayvan figürleri kullanılmıştır. Eser sahipleri desen tasarımı aşamasında kendi stillerine uygun çiçek motifleri seçerek stilize etmiş ve katman olarak yer almıştır. Eserlerde kullanılan renkler klasik çini sanatında kullanılan renklerin dışına çıkmamıştır.

Katmanlı çini tekniği daha çok düz zemin karo, tabak ve eğik formlarda kullanılmıştır. İlk denemelerde eğik formlu yüzeylerde katmanlarda kayma görölmüşür. Sır ile sabitlenen katmanlar fırın aşamasında yüksek sıcaklıkta sır eridiği için katmanlar yerlerinden kaymışır. Daha sonra bunun farkına varılarak eğik formlu yüzeylerde katman sabitlenmeden önce belirlenen yeri ve katmanın alt yüzeyi kazınarak eğimli çukurlar oluşturulmuşür. Katmanlar bu çukurlara yerleştirilerek birbirine geçmesi sağlanır ve hiçbir şekilde kayma olmamışır.

KAYNAKÇA

AKTAN, ÖZEL Latife, “Katmanlı çini tekniği” ile “ Bengü Çiçekleri Panosu”, FSM İlmî Araştırmalar, İnsan ve Toplum Bilimleri dergisi, İstanbul 2013

ASLANAPA, Oktay, Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1965

ARIK, Rüçhan ve Arık, Oluş, Anadolu Toprağının Hazinesi Çini, Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul 2007

Arık, Rüçhan, Kubad Abad, Selçuklu Saray ve Çinileri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2000

AKTEMUZ, Ali Murat, ARSLAN, Muhammet, “ I. Ulusal Mimarlık Akımı ve İstanbul- Karaköy’deki Örnekleri, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Erzurum 2006

DIVARCI İbrahim, KUŞ Ahmet, ŞİMŞEK Feyzi, Konya ve İlçelerindeki Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü, Selçuklu Belediyesi Kültür Yay. No:15,Konya 2004

KÜÇÜKKÖROĞLU, Kazım “Ulusal Mimarlık Dönemi Konya Yapılarında Türk Çini Sanatından Yansımalar” İstem, Konya 2014

KÜRKMAN, Garo, Toprak Ateş Sır, Suna ve İman Kıraç Vakfı Yayını,1,İstanbul 2000

ÖNEY, Gönül, Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1978

ÖNEY, Gönül, İslam Mimarisinde Çini, Ada Yayınları, İstanbul 1987

ÖNEY, Gönül ve ÇOBANLI, Zehra (editörler), Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2007

ÖNEY, Gönül, Türk Çini Sanat, Binbirdirek Matbaacılık Sanayii AŞ. Yayınları, İstanbul 1976

ŞAMAN, Doğan, NERMİN, YAZAR, Turgay,” Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Mimari Süslemesinde Küre, Küre ve Koni Kesiti/ Kabara, Rozet, Hacattepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Ankara 2013

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurum Basınevi, Ankara 1983

Yıldız Çini ve Porselen Fabrikası Ürün Kataloğu, TBMM Milli Saraylar Yay. Ankara 2009

İNTERNET ADRESLERİ

<https://docplayer.biz.tr/69595972-Osmanli-donemi-camilerinde-cini-kandiller.html>
(15.08.2021)

<https://docplayer.biz.tr/45520652-Ulusal-mimarlik-donemi-konya-yapilarinda-turk-cini-sanatindan-yansimalar.html> (15.08.2021)

<https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/karaarslan-turbesi> (22.09.2021)

<http://anadoluselcuklumimarisi.com/tr-tr/cini> (05.07.2021)

DİZİN

A	L
Alçı kalıp, 24, 26	
Anadolu Selçuklu, 12	lüster, 12, 13, 14, 15
B	M
Bisküvi, VI, 29	Mozaik çini, 13
Ç	R
çini bezeme, 11	renkli sır, 22
E	S
Ebeşuvar, 26	Selçuklu, 1, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 138, 139
K	sıraltı, 1, VI, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 22
kabara, 1, 10, 12, 22	T
Kabartma tekniği, 13	Türk çini, 1, III, 10, 11, 22
Kabartma/kazıma, 14	U
karo, 22, 29, 57, 61, 71, 112, 126	Ulusal mimari, 10
katman, 140	Ulusal Mimarlık, 20, 138
Katmanlı çini, 1, III, 10, 22, 23, 138	V
Katmanlı Çini, 1, VI, 10, 22, 30, 33, 148	Vakumlu çamur, 27
Kırmızı, 19, 114	
kobalt mavisi, 12, 15, 16, 17, 61	
kubbe, 12	
Kütahya, IV, 10, 18, 19, 20	

ESERLER

No: 1

Eser Adı :” Tavus Kuşu ”

Eser Sahibi : Selda Taşdelen

Eserin Boyutu : 75 cm

Üretim Tarihi : 2021

Bulunduğu Yer : Eser Sahibinde

Özellikleri : Yuvarlak formlu eser 9 parça karodan oluşmaktadır. Merkezde tavus kuşun bedeni ve etrafında tüyleri dolanarak alanı kaplamaktadır. Tüylerin uc kısımlarında bulunan goncalar katmerli katmanlardan oluşmaktadır. Toplamda 52 adet katman kullanılmıştır. Tavus kuşun kuyruk kısmı sazyou uslubu ile kurgulanmıştır. Kenar bordür dilimli karo kesimine uygun şekilde bulutlar takip etmektedir.

No : 2

Eser Adı	:” Balerin ”
Eser Sahibi	: Selda Taşdelen
Eserin Boyutu	: 55 cm
Üretim Tarihi	: 2021
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikleri	: Hatai formunda kesilen pano her bir yaprak dilimine denk gelecek şekilde etrafını kaplayarak sazyolu yaprakları ile kurguya uygun şekilde tasarlanmıştır. Merkezde bulunan alanda ters lale çiçeğinden esinlenerek balerin formu kazandırılmıştır. Lalenin ters kısmı katmanlı çini tekniği ile yapılmıştır. Eserde 1 adet katman kullanılmıştır. Lalenin yaprakları kobalt mavısı ile renklendirilmiş ve balerinin beden kısmına uygun stilize edilmiştir. Etek kısmında katmanlı çini tekniği kullanılmıştır.

No: 3

Eser Adı	:” Yeşeren Umutlar ” (Replika)
Eser Sahibi	: Selda Taşdelen
Eserin Boyutu	: 40 cm
Üretim Tarihi	: 2021
Bulunduğu Yer	: Eser Sahibinde
Özellikleri	: “Bengü Çiçekleri” Panosundan sonra tasarlanan ikinci eser olan tabak, dıştan içe doğru zeytin ağacı gövdesi ve zeytin dallarının orta merkez birleşerek yıldız formu oluşturmuştur. Tabakın kenar bordürü mavi bulutlar, ağaç kahverengi ve ağacın üzerinde bahar çiçekleri vardır. Zeytin dalları ve katmanları yeşil tonları kullanılmıştır. 45 adet zeytin katmanı vardır.